

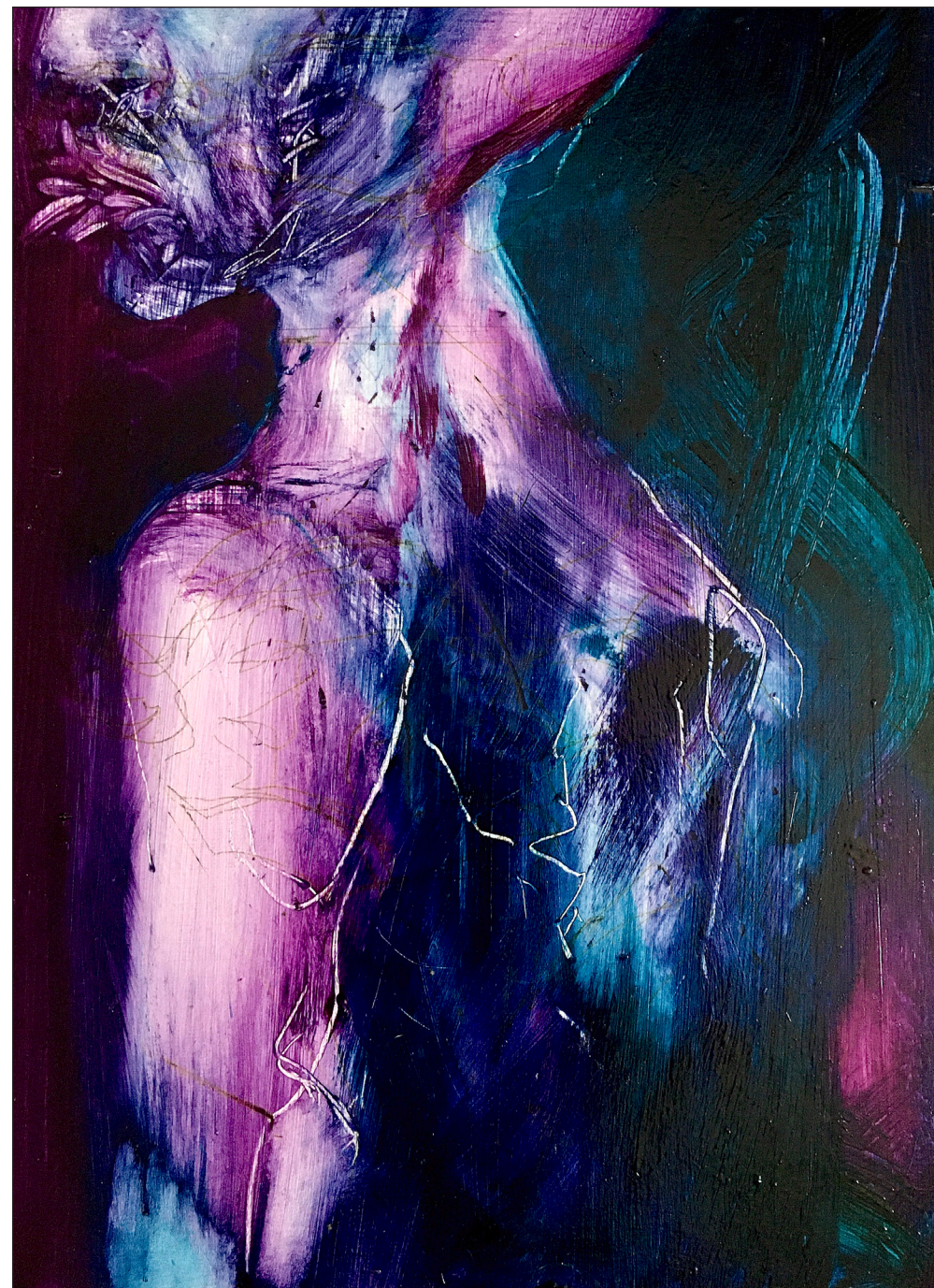

Ára: 400 Ft

nka
Nemzeti
Kulturális Alap

Lak Róbert: Cím nélkül (olaj, vászon) 40 x 50 cm, 2022

Lak Róbert: Ékes szó (tus, olaj, farostlemez) 26 x 34,5 cm, 2021

VÁR UCCA MŰHELY
irodalmi és művészeti lap

XXIII. évfolyam, 78. szám
2022/4

Főszerkesztő:
Fenyvesi Ottó

Szerkesztő:
Kilián László

Kiadja a Művészetek Háza,
Veszprém, Vár utca 17.

Telefon:
+36-88-425-204

Drótposta:
varuccamuhely@gmail.com

Borítóterv:
Áfrány Gábor

Kéziratokat nem őrünk meg
és nem küldünk vissza!

A kiadásáért felel:
Grászli Bernadett,
a Művészetek Háza Veszprém
igazgatója

Nyomdai munkálatok:
OOK-Press Kft., Veszprém

Tördelés:
Dénes Tamás

ISSN 1586-7838

Támogatók:
Nemzeti Kulturális Alap

Veszprém Megyei Jogú Város
Önkormányzata

Művészetek Háza, Veszprém

Tartalom

Acsai Roland versei	3
Petrik Iván versei	5
Szauer Ágoston versei	8
Csontos Márta versei	10
Siska Péter versei	13
Szirmai Péter novellái	15
Gál Csaba versei	22
Bán Bence: Keramittöredékek	24
Benesóczky László versei	30

KÖNYVRŐL KÖNYVRE

Hörcher Eszter: Jelenések könyve (Lukács Sándor)	32
Bakonyi István: Függőhíd a semmiben (László Zsolt)	37

Fellingner Károly: Cserebogár	45
Szente B. Levente versei	46
Molnár Mária Anna: 23:23	52
Buvári Tamás: Valaki rám lehel	62
Kiss-Tamás Emma versei	67
Janáky Marianna: Mínusz hit éntető	68
Barna Róbert versei	70
Mosonyi Kata versei	71
Németh István Péter: A létezés karácsonyi ünnepe (Vasadi Péter versei)	74
Pollágh Péter versei	86

Számunkban Lak Róbert alkotásai láthatók

Fotó: Varsics Péter

Lak Róbert (1994, Szabadka) 2013-ban kezdte egyetemi tanulmányait Szegeden, a 2015/2016 tanév őszi szemeszterében az École Supérieure d'Art de Bretagne Quimper egyetemén tanult, Erasmus ösztöndíjjal. 2016-ban volt az első önálló kiállítása a szabadkai Klein House galériában *A szabadság fogságában* címmel. Számos csoportos kiállításon szerepelt többek között Franciaországban, Szerbiában, Magyarországon, Szlovákiában és Romániában. Egy vajdasági származású művészekből álló négy tagú csoporttal 2018-ban a Trash Art Hungary első díját nyerték el. 2020 óta kurátorként is tevékenykedik, többek között a Nonhuman vagy az *Otthonról Haza* című csoportos kiállítás is ő nevéhez fűződik.

ACSAI ROLAND

Komp

A vadgalamb szavára ki ad vigasztalást?
Kutyák ugatnak bennünk, vállunkon múlt-palást.
Mobilba új igéket súghat talán a száj,
az applikációkat letöltjük újra már.
A komplikációkkal számolhat mind ki él,
egy jól megkomponált nap kompunk majd partot ér.

Reggeli rege

A reggelek regéi a háztetők fölött,
a porceláncsészében a kiskanál csörög.
A két gyerek már ébren, várják a reggelit,
fürdőszobába indulsz... Egy napban mennyi hit!
Én kint ülök a kertben, még szinte egymagam,
az ablak fénytükreben sötét madár suhan.

Úr is

Örülni kell a vannak,
a nincs eloldalog.
A seb, mi felfakadhat,
talán tisztára mos.

A dunsztoló időben
a celofán az ég.
Az ember negyven... ötven... –
elszáll a buborék.

A szívbe zárt vizekben
apályt csinál a hold.
Ha lépsz, a kagyló reccsen,
egy kósza szél kiolt.

Veréb a porban fürdik,
felreppen, itt se volt.
A teste toll, de úr is –
a létezés koholt.

Az élet-troli

Három perc és elindul majd
a troli.
Aszalódni a melegben,
de buli!

Nézzük egymást, vagy a földet,
utasok.
Nincs légkondi, a forróság,
mi adott.

Odakint a szél fújdogál
legalább.
Idebent a levegő áll,
foka száz.

Sikerült egy napos helyre
leülnöm.
Bánatomat, örömeimet
kiöntöm.

Egyik utca másik után
jön sorra.
Délelőtt van, odafent a
napocska.

Lesz este is, és eljön majd
a sötét,
csillagokat szikrázik a
vezeték.

Hány megálló van előttem,
nem tudom,
amíg ülök az élet-tro-
libuszon.

PETRIK IVÁN

Lehetsz máshol

Nem lehetsz máshol.
Kezdődő esőben
billentyű-koppanások,
öblös visszhangok fekete fűszálon
vagy rozsdás kardvirág-éleken. Sistergő,
nagyon mély lélegzetek,
és összerándult félve-kotródások.
Az utat tartó domb, mint egy kitágult tüdő,
ha kétrét görnyedek, felfújódik ettől
az összevisszaságtól.

Gyászos cipősarkak nyoma a mindhalálig,
mintha eltévedtem volna, és mintha más is,
mintha mindenki csak ténferegne itt – sötét ruhában.
Temetési árnyékgyakorlatok menetvilága,
ahogy megfájdult lépéseket pakolunk
a föld színén csak úgy egymásutánra.

Megkésett tagadások fullasztó hatókörében
igent kellene mondani valamire mégis,
örökérvénnyel.
Csak félig ébren. Ahogy részvétlenül
csikordulnak legbelül az első
évszak-kataklizmák. Milyen régen tél van már.

(Jégbordás utak végén
csillogó balatoni hóba léptél.)

Fagyott, nehézzrögű földbe vájva
sírfoltnyi szűk cipődoboz-verem,
ezzel bizonyítaná a meggyötört értelem,
hogy létezik megoldás, mert úgy tudja,
maholnap megnyugszik minden,
(vagy legalábbis megbénulna), de persze

valójában semmi sem nyugszik meg.

Legfőképpen nem
a lélek. Csak súlyosabb lesz minden súly, és
sűrűbb, ami süllyed.
És kiürül, ami éppen múlik,
ahogy elfolyik a kőpadlóról
a legmaróbb lúg is, és
mindaz, amit leoltott villanyoknál
már nem találunk.

Nem a vér sötétje

A felhőszakadást egyszerű tervek is,
ha nem lépsz utcára ma,
még összefércelhetik.
Vagy esőkabátod foltja, ami behorpadt
a hajnali tolongásokban, de várj.
Nem szűnhet meg mégsem
bizsergő véredben a dzsungelosonás
végtelenül lelassult ritmusa.
(Évgyűrűk torlódása kinőhetetlen fatörzsekben,
vagy ahogy bányajáratok húzódnak vissza
egy felszíni folyó mederváltozása elől, ami viszont
pont addig tart, amíg megfelel magát
egy szénizotóp.)
És lekésett vonatok horizontja vetül rád,
megjegyezhetetlen lakcímek logikája.
S javadra való tévedésekben hiszel megint.
Sebzett értelem kopása ez
járdaszígek hajótöröttein.
Téstékszerek olvashatatlan titkosírása
(pillantásnyi ruhák alatt), és
szívós kísértés, amire rápakolták
a padlások felett szivárgó tévécsatornák-
ban hívő ellenség
különös kegyelmét.

De tartóztasd meg ettől inkább önmagad,
és légy a leölt vadaknál is vadabb,
de legalábbis büszkébb.
Mert minden mást már leöltél

saját magadban.

Bár ezt céltalanul feltűnő taxikban tagadtad,
amikor beszálltál kopott üléshezatokra,
és ott csordogált még
korábbi utasok helyén
az örvénylő édes sötét.

De nem a vér sötétje,
nem is a vízé,
nem a kiásott földé,
nem a fénytelen villanyégőké,
hanem a beléd növő,
mindent túlélő,
éltető dzsungelosonásé.

Különös egyezések árvaszonettje

Amit suttogsz, az ezer mérföld kiszáradt sós tengerfenék,
amit ordítasz, az a kórház kapuszárnyait szétlökö
folyosói sötét erő. És egy történeti kor, amelyben nem élt még
a mai ember. Ami olyan, mintha már bent lennél a rendelő
sötét vizű előterében, ahol barnára fagyott nádas fogad,
és száraz hó a jégen. Vagyis egy gyorsfotó, amit a gépből még
gyorsabban,
egyetlen mozdulattal téptek ki, és mint egy kitört fogat,
felmutatnak, ahogy a tükör a tüskés borostákat – szétmálló borotva-
habban.

Vagy mint a recept hátuljára felírt dátum, ami a hajtásnál kiszakadt,
ahogy lábujjhegyre állsz hátul, a vécéablakban, mialatt
nem érsz oda semmilyen kitűzött időpontra, persze jóval később.
Amikor már eldönthetetlen: ez most ötödike volt vagy hatodika,
s mindkettő olyan, mint az esővíztől megzöldült takarófólia
az ablak alatt. Ami szétnyílt, mint a cementes zsák, ha beleáll a véső.
S mire kiderülne, hogy valójában mi is történt, hogy akkor most mi van,
az már késő, addigra megkapod az első oltást. Arra még emlékszel,
ugye?

Nem, arra már te sem emlékszel. És arra, hogy egyszer...

Nem, arra sem, arra végképp nem. Miért is, miért suttogsz nekem?

SZAUER ÁGOSTON

Science fiction

Unott kis szürke lény talál
dimenziótlan, szűk kaput,
rángó vonalhoz űri zaj –
a képernyőre ábra fut:

élő erő a semmiben;
szabályos, tervszerű a jel.
Egy pontról mindegy is talán,
ember vagy bálna énekel.

Sejtés

A szokott díszletek.
Egy sejtés évekig –
sok változat közül
az egyik létezik.

Megállt a hintaszék.
A macska elszelelt.
Kertajtó. Zörrenés.
Nem tudni, mit jelent.

Távlat

Aztán elment egy délután.
A messzi tájba már benőtt,
lehajló, vézna ág csupán
az impozáns háttér előtt.

Tetthely

Mert tudni kell, hogy minden úgy van,
a helyszíneket venni sorba,
muszáj egy másik szögből, túlnan,

a kerítésnél, messze, hátul...
De zúgó füllel, szívdobogva
a zörgő mákfej majd elárul.

*Lak Róbert: Apollion,
(vegyes technika vászon) 100 x 120 cm, 2017*

CSONTOS MÁRTA

Újra telepítési kísérlet

*Az ember az, aki hamisít –
az ember, aki meggyfáról álmodik,
pedig már kivágta;...*

(Kállay Kotász Zoltán, Búcsú)

A szituációk mássága zavarba ejt,
nem veszed észre, hogy mindig
ugyanazokat a hibákat követed el,
csitítgatod a felületi feszültséget
a folytonos tenniakarásban,
több akarsz lenni az
észrevehetetlennél; mégis
kevesebb vagy.

Porba tetoválod az alaprajzot,
erős akarattal építkezel,
ökölbe keményedett kiáltással
magasítod a falat.

Az idő feletted madár-suhogás,
s a fogyó ragyogásban nem rakod
helyükre az elemeket, hangod
kódarabként vérzi fel az eget.

Mondataidban meggyengültek
az állítmányok, csak halmozod
a hiánypótló mellékneveket.

Alighogy megszeretted az
igazságot, fellázad benned az ego,
már nem látod a szolgálat szépségét,
s egy nehéz éjszakában titokban
kilopódzol a kertbe, új gödröt
ásol a kivágott fának, keresztet
karcolsz a kéregre, s reménykedsz
az újraszületésben.

A tenger és a tűz erejével próbálsz
életet lehelni a tőből megmetszett
felismerésbe, mert erősen hiszed,
új isten vagy az üres csatatéren.

Többé nincs már a szívedben gyűlölet,
arcodról lehúzod a halálfejes maszkot.
Végül simára gereblyézed a harag-tövisekkel
teleszórt porondot.

Üzembentartási kísérlet

A bokámban felszalad valami áramütés,
odabent lazulnak a csonthorgonyok,
zátonyra futnak az idegek.
Működésbe lép derekamban a soros kapcsolás,
a fájdalom égői felfénylenek.
Közben a combvégek hóborította lankáin
botorkál az üvöltés; hol itt, hol ott keres helyet,
csípőm forgó korongjain vastagodik a rozsda,
valamit írnom kell a nagy kavarodásban,
jeleket küldeni az ég homlokára.
Valami változás van kint a játéktéren,
a szél szabdalja a meztelen ágakat.
idebent padlóra csendesül a gyönyörűség.
Már csak tablettára karcolom a neved,
de nálam a lejárti idő talán még hosszabbítható,
próbálom üzembe tartani égő bordáimban a lendületet.

Krónika a jogállásról...

Jogom van élni, ég felé
emelt szemekkel nézni
a gyémántfényű csillagokat,
búgja a galamb vörös szalagos
nyárvégi hajnalokon,
s váratlanul éri a vámpír-csókkal
érkező kivéreztetés, hogy létezését
felváltsa az eltüntetés kegyetlen
követe; a héja... mert neki még
inkább joga van élni,
*mert minden állat egyenlő
de vannak, akik egyenlőbbek.*

Így lép a galamb a lét holtterébe,
így marad tollas barátunk
tűnő hangfoszlány, felszívódó
halmazállapot az 'egyszer éltek'
listáján... neki nem voltak karmai,
nem volt fegyverviselési engedélye.

Jogom van élni, mondj az az ember,
ki magát kiválasztottnak tudja,
neki több joga van, mint bárki
másnak, ő maga az átváltoztató,
az egyszemélyes állam, sok hazugság
közt a hiteles történelem,
ő a felmentő sereg, a teremtés remeke,
az általa megszegyenyített ostobák
között az emberiség túlélője, választott
Istenének felkent gyermeke.
Neked meg, aki a maradék vagy,
jogodban áll betartani a szabályokat
akkor is, amikor másoknak joguk van
ahhoz, hogy ne tartsák be,
mert minden ember egyenlő,
de vannak, akik egyenlőbbek.

Holtidőkép

A réműlet kitömött madara
ül az ágon a reggeli fényben,
te töltötted meg étellel,
fegyvert adtál a csőrébe,
engedted, hogy magány koboldja
elvackolódjon a szárnya alatt.
Úveg szeméből árad feléd a
temetőhideg, s téged is egyre
jobban maga alá temet
a látomás pora.
Ne hagyd az önként vállalt
megtiprást vágyőrületté fokozni benned,
próbáld visszanyerni önmagad
ebben az őrületbe kergető,
megtévesztés-párti jelenségvilágban.

SISKA PÉTER

Végpontok

I.

Galambszárnyak riadt verdesése
egy sötét szobában:
valahol két névtelen csillag
pályára áll egymás körül.

II.

Elindul hazafelé.
Rágyújt. Marja a torkát a füst
és valami más,
valami kimondhatatlan.

III.

Egy kórterem ablaka.
Valaki áll mögötte –
csak egy sziluett. Talán Isten.
Behúzza a függönyt.

Mégis

A fortyogó nap felé fordulsz,
kertedben a fák lombjai
lobot vetnek:
egek és földek égnek
új időkre,
más valósággra.
A forró szélben várod,
rá gondolsz –
mégis szép ez a kárhozat,
ez a nagy, ismeretlen
nyár.

Emlékezet

A tér kopár geometriája,
ami megadatott:
az Ő csöndje
eleven, lüktető test.
Arcod merev, kegyetlen kőarc,
egy történelmen kívüli
király arca.
Vársz.
Faragott szemekkel
nézed az eget.

Lak Róbert: Cím nélkül
(vegyes technika vászon) 60 x 50 cm, 2020–2022

SZIRMAI PÉTER

A sziget

Nagyjából, egy évvel ezelőtt, egy péntek délután mentem el Ciudad Extrana, szigetünk fővárosának munkaügyi központjába. Három órás várakozás után jutottam be az ügyintézőhöz. Szigorú, ötvenéves hölgy volt. Mondtam, hogy munkát keresek. Kérdezte, milyen diplomám van. Mondtam, hogy mérnök vagyok. Építőmérnök. És nem talál munkát? Ez hogy lehetséges?, kérdezte kikerekedett szemmel. Mondtam, hogy értelmetlennek találom a mérnöki munkát: csekély létszámmal, feladatokkal túlterhelve, haszontalan létesítményeket kell tervezni, megvalósítani. Csodálkozott. Fürkészve nézett, láthatóan furcsának talált. Aztán erőt vett magán, ismét a képernyőre meredt. Mondta, hogy rögzíti, amit elmondtam. Három hét múlva jöjnek be a központba, addig próbálnak valamit tenni ügyem érdekében.

Három hét múlva megjelentem a hivatalban, az őrnök mondta, hogy ehhez és ehhez az ügyintézőhöz jöttem, mondta, hogy nincs ügyintéző választás, kivételezés, végig kell állnom a sort. Négy órát vártam. Nem ugyanahhoz az ügyintézőhöz kerültem, hanem egy negyvenes, agyondolgozott nőhöz. Fáradt volt, ingerlékeny. Mondta, hogy levelezés történt az ügyemben és egyetlen munka lehetősége merült fel: kőfaragás. Végül is nem ért váratlanul a dolog, tudtam, hogy csak fizikai munkát kaphatok. Kérdeztem, hogy mit kéne faragni. A képernyőre meredt, úgy mondta, tagoltan: moaikat. Hallottam már ezt a szót, de nem tudtam beazonosítani. Kutattam az emlékezetemben, de a nő megelőzött. A monitorról olvasta: a moai a Húsvét szigeten található kőszobor neve. Aztán rám nézett, úgy folytatta: a kormány úgy döntött, hogy felfuttatja a moai kultúrát. Először hazai terjesztésre kell gyártani, utána megfontolják az export lehetőségét is.

Hüledeztem szavai hallatán. Eszelős ötlet volt. Vadul kergetőztek a gondolataim, hátha találok valami kiutat, de nem jutott eszembe semmi. Be kellett látnom, hogy nincs más választásom. Aláírtam a papírt, hogy vállalom a munkát.

Egy hónap múlva, reggel, megállt a házunk előtt egy platós teherautó: a kötömböt hozta. Daruval emelték az előkertbe. Mondta a szállító: 2,5 méter hosszú, 1 x 1 méter keresztmetszetű vulkáni tufa. Aláíratta velem a papírt, ami igazolja, hogy átvettem tőle. A gyerekek csak akkor mertek kijönni a szobájukból a kertbe, miután az autó elhajtott. Tágra nyílt szemmel kérdezték, hogy mi ez a valami az előkertben. Nem beszéltem a megállapodásról, hogy munkát vállaltam. Csak azt tudták, hogy munkát

keresek. Mondtam a gyerekeknek, hogy ez lesz a jövőbeni foglalkozásom: moaikat fogok faragni. J. felnevetett. N. mondta, hogy mindig kitalálok valami vicceset. Én is nevettem, de hozzátettem, hogy ez nem vicc. Tényleg ezt kell csinálnom.

Olvastam: Thor Heyerdahl egyik kísérletében hat férfit alkalmazott arra, hogy faragjanak ki egy kőtömbből egy öt méteres szobrot. A gyakorlott munkásoknak mindössze három napba tellett, amíg fő vonalaiban kivésték. Ebből arra következtettem, hogy az én 2 méter magas szobromnak kb. három hét alatt meg tudom adni fő formáját.

Tévedtem. Még azon a héten csomag érkezett. A csomagban öt darab véső, egy kalapács volt, meg egy hivatalos levél, amiben tájékoztattak, hogy két hét múlva kell leadnom a szobrot: teherautó érkezik egy ügyintézővel, aki átveszi a kész művet, és hoz egy új kőtömböt. Ha elkopik a vésőm, megsérül a kalapács, levélben jelezhetem, hogy pótolják.

Március eleje volt, szépen tavaszodott. A gyerekeket elvittem iskolába, utána átöltöztem: farmer, apám zöld munkaköpenye, védőszemüveg, műanyag sisak, védőkesztyű. Az első pár ütés szokatlan volt, le pattant a kőről, utána megszoktam a kézmozdulatot, a véső visszarúgását. De a tömb hatalmas volt: hosszú, nehéz munkának néztem elébe.

Már az első nap, ebéd után, megjelent J. bácsi, a szomszédból. Kövér, vörösés hajú, hetvenes alak. Karba tett kézzel, láthatóan rosszallóan méregetett.

– Hát te mit csinálsz? – kérdezte.

Gyerekkorom óta ismer, innen a tegezés. Én persze magázom.

Mondtam, hogy mivel foglalkozom.

– Igen, a tévében hallottam erről a moai-programról. És tudsz te faragni? – kérdezte epésen.

Mondtam neki, hogy nyugodjon meg, nagyon jól fog kinézni a szobor, főleg, ha a szemeit is sikerül jól kifaragnom. Apám is ügyes kezű volt, belejövök én is. Erre nem válaszolt, megvonta a vállát, szó nélkül bement a lakásába.

Tudtam, hogy leadja a jelentést rólam.

A szobor két hét után, szerintem és a gyerekeim szerint is, egészen jól nézett ki. A határnapon megállt a ház előtt a teherautó. A vezető a kocsiiban maradt, a másik ülésről kipattant a hatóság képviselője. Kicsi apró ember: fekete, tömbszerű. Köszönést mormolt, majd egyből a faragványhoz lépett. A szobor a hátán feküdt, szemei az eget célozták meg, nem tudtam felállítani. Körbejárta, mérőszalagot vett elő, méréseket végzett. Aztán elővette a telefonját, fotókat készített róla.

– Leülhetünk valahol? – kérdezte.

– Persze – mondtam, és a kert asztalra mutattam, ahonnan láthattuk a szobrot.

A pad a cseresznyefa árnyékában kifejezetten kellemes helyen volt. Kérdeztem, hogy megkínálhatom-e maté teával. Mondta, hogy kér, majd a papírjaiba mélyedt.

Pár perc múlva hoztam a teát.

– Cukor, citrom? – kérdeztem.

– Köszönöm – intett elutasítón – tisztán iszom.

Még mindig a papírjait böngészte.

– Rendben van minden? – kérdeztem.

– Végül is igen – mondta, de nem nézett rám. – Első faragásra megfelel. Azért várjuk, hogy fejlődjön. A harmadik, negyedik szobor már szebb kell, hogy legyen.

– Értem.

– Látogatásomról jegyzőkönyvet vettem fel, amiben rögzítettem a tényeket. Azt írtam, hogy legközelebb a készülő szobrot esténként le kell takarnia ponyvával. A ponyvát postán küldjük el magának. Két véső tönkrement, azokat is postán pótoljuk. Ezt maga, az aláírásával hitelesíteni fogja.

Eléggé egykedvűen nézegettem a papírjait.

Megvetően meredt rám.

– Egyébként, mi a végzettsége? – kérdezte.

– Mérnök. Építőmérnök.

– Miért nem helyezkedik el ezen a szakterületen?

– A cégeknél állandóan túlmunkát rendelnek el. A határidő túllépések miatti felelősséget a dolgozókra hárítják.

– Ez mindenütt így van... Nálunk is... Végül is a faragás is szép munka. És hasznos. A szakértők szerint a moaiból előtörő életerő, a mana, segít fölemelkedni az országnak.

Kétkedve bámultam rá.

– Maga hisz ebben? – kérdeztem.

Dühösen nézett vissza.

– Persze – válaszolta. – Nézze meg a kormány hivatalos honlapján a szakértői véleményeket. Amit az előbb mondtam, bizonyított tény.

Fintorgott, mintha fájna neki valami.

– Formálja át kicsit a gondolkodását! – mondta. – Fejlődjön! Tanuljon!

– Értem – hebegtem és közben aláírtam a jegyzőkönyvet.

A táskájába gyűrte a papírjait. Felpattant a székről, nyúlt a táskája felé.

Intett a sofőrnek, aki beindította a motort. Az új tömböt letették a kertbe, a faragványomat beemelték a platóra. Tíz perc alatt végeztek.

– Ez a szobor kinek megy? – kérdeztem óvatlanul.

Fürkészve nézett az arcomba.

– A központi szoborelosztó központban döntenek a sorsáról. – mondta hidegen. Mennünk kell! Túl sok ideig voltam itt...

A kabátját nyújtottam felé. Kapkodva húzta fel. Már nem beszéltünk. Csendben betettem mögöttem a kaput.

Látogatása végeztével leültem a kertbe, a cseresznyefa alá, és fontolgatni kezdtem a szigetről való távozás lehetőségét.

J. bácsi kilépett a teraszára, onnan vett célba cinikus mosolyával.

– Alakul a szoborépítés? – kérdezte.

– Persze, minden rendben van – mondtam.

Fölálltam az asztaltól és bementem. Nem akartam adalékkal szolgálni a jelentéséhez.

Két napig rajzoltam, terveztem. Nem faragtam. Láttam, hogy legegyszerűbben teherhajón hagyhatjuk el a szigetet. Egyik éjjel kimentem a dokkba. Három hajó horgonyzott a kikötőben. Az egyik előtt, a parton ládák voltak feltornyozva. A part és a hajó között rámpa. Egy férfi rakodta befelé a rakományt a hajóra. Megszólítottam. Mondtam, hogy mire lenne szükségem. Egy ideig vonakodott, aztán mondta, nem garantálja, hogy nem fedeznek fel minket, de megpróbálhatjuk. Ötszáz pesót kért. Ez három havi fizetésem volt. Megegyeztünk.

Éjjel vittem ki a családot a kikötőbe. A raktérben bújtunk el. A hajó hajnalban indult, és éjjel érkezett Santa Mariába. Ez már a szabad világ volt.

Santa Mariában matematikatanárként helyezkedtem el.

A szigeten többet nem jártam.

A llanerók

Két társammal Yumába tartunk. Követek vagyunk. Dzsipünk lökhárítóján fehér lobogó. Csak így merünk behajtani Yumába.

A sivatagot nevezik nálunk Yumának: Arica és Tranquilidad közötti ezer kilométer hosszú, száz kilométer széles sávot. Senki sem merészkedik átkelni rajta. Egyrészt a klíma, másrészt az ott élő félkatonai csapatok a visszatartó erő. A llanerók.

A llanerókról először nagyapámtól hallottam. Mesélte, hogy a sivatagban, aminek a határán lakunk, élnek nomád csapatok. Mindig is léteztek és mindig is létezni fognak. Már az ő nagyapja is mesélt róluk, és most ő is mesél nekem, így ő. A llanerókról nincs megbízható adat: hányan vannak, hány csoportra oszlanak, hol élnek pontosan, mennyi fegyverük, lőszerük van. Voltak kísérletek a felszámolásukra, de ezek, minden alkalommal, sikertelennek bizonyultak. A harc kezdete velük szemben a múlt kódébe vész. A llanerók ismerik a sivatagi harcmodort. Lőállásaikból egyenként szedik le a betolakodókat. A hatalmon lévők egy idő után letesznek a

megsemmisítésükről: túl nagy árat kellene fizetni ezért. Benzin és élelem-rablásaik fölött inkább szemet hunynak.

De most más időket élünk. A vörös kokárdás forradalom elsöpörte a negyven éve tartó Ramos-diktatúrát. A kormány szándéka, hogy békés úton rendezze a llanerók ügyét. Meg akarja értetni velük: mindenki békében élhet az országban, nincs szükség többé a nomád életformára, a társadalomból való kivonulásra.

Világos a lecke.

A 733-as út átvezet a sivatagon. Tranquilidad köré épült elkerülő út 36-os kilométertáblájánál tértünk rá a 733-asra. Utunk szürkés-sárga homokdűnék között kanyarog, kivezet a városból oda, ahonnan már eltűnnek a dombok. Jobbra, balra, előttünk: végtelenbe vesző síkság. Barnás homokszín. Fehér zászlónk lobog az ellenszélben. A zászló miatt, csak hatvan kilométer per órás sebességgel tudunk haladni. Pár keselyű lebeg felettünk, aztán eltűnnek ők is. Az úton szélhordta homokfoltok. Enyhe szellő kap bele, mi is felkavarjuk a port. A dzsip elvileg zárt karosszériájú, a szemek mégis áthatolnak az eresztékeken, rátapadnak izzadt bőrünkre, arcunkra, nyakunkra, kezünkre, behatolnak az ingünk, a napszemüvegünk alá. A szemhéjam alatt érzem a homokszemeket. Minden mozdulat kellemetlen, fáj.

Este gyorsan lehűl a levegő. Kiszállunk a kocsiból. Az eltűnő láthatárt pásztázzuk. Még izzadt az ingünk a nappali forróságtól. Eddig melegünk volt, most fázunk. Nincs barlang, menedék ahová behúzódhatnánk. Tűzet rakunk. Eszünk. Megvárjuk, amíg késő éjjel elhamvadnak a lángok. A kocsiban éjszakázunk.

Reggel van. A nap amióta megjelent az ég, tüzei a szélvédőt, a kocsitetőt. Ismét úton vagyunk. Mélyen benne járunk a sivatagban. Tíz óra felé Juan mondja: hamarosan kifogy a benzinünk. Csak egy telitanknyi üzemanyagot hoztunk magunkkal, úgyhogy nem mehetünk tovább. Lassítunk. Megállunk. Amíg Juan és Jorge a tankot tölti, előveszem a távcsövet. Körbepásztázom a láthatárt. Nincs mozgás. Embereim a dzsip hátsó részébe rakják az üres kannákat. Várunk. Juan elbóbiskol. Délután keselyűk jelennek meg az égben. Jorge rájuk foglya a puskáját, de leintem: jobb takarékoskodni a lőszerrel. A délután alig elviselhető lassúsággal telik. Karórámat hiába nézegetem, a mutató lassan kúszik a számlapon. A homok visszaveri a napot. A levegő: forró gáz, égeti a torkomat, légcsovet, tüdőmet. Vízet kortyolunk, de az is meleg. A pokolba kívánjuk, aki ideküldött minket. Estefelé tűzet rakunk. Főzünk. Szalonna, bab, hagyma. Bízunk benne: a tűz idecsalogatja a llanerókat. Elalvás előtt beszéljük: a holnapi napot még kibírjuk valahogy, aztán üzenetet hagyunk, és hajnalban haza indulunk.

Arra ébredek, hogy egy térd nyomja a hátamat, egy tenyér tapad a számra. A földön hasalok. Szorgos ujjak hátul összekötik a kezeimet. Ar-

comra homok tapad. Nem látok semmit. Sötét van. Valaki kendőt köt a szememre.

Kocsiba ültetnek. Mellettem jobbról, balról örök, lábuktól moccanni sem tudok. Nem szólnak. A kocsi motorja felbőg. Elindulunk. Ösztönösen próbálom kitalálni, meddig utazunk, talán fél órát, talán háromnegyed órát, hiszen a kiképzésen belénk verték: tartsuk meg az időérzékünket. Aztán, eszembe jut: ennek nincs jelentősége, nem tudom, milyen irányban indultunk el.

A kocsi megáll. Kiszállítanak. Mindkét oldalamon valaki, a karomat fogják, úgy vezetnek. Az ajtó nyikorogva nyílik, valahová belépünk, döngve csukódik mögöttünk. Kezeimet kiszabadítják. Leültetnek. A kendőt leoldják a szememről. Félhomály van. A csuklómát masszírozom. Élesednek a kontúrok. Egy szobában vagyunk, a sarkokban hosszú, karcsú gyertyák égnek. Velem szemben, fotelben, egy férfi foglal helyet. Nyakát sál fedi. Vékony arcán borosta. Fölül: ritkás fekete haj. Nagy, kerek szemüvege uralja az arcát, a lencsék villognak a mécsesek fényében, amikor megmozdítja a fejét.

A férfi nyugodt. Lassú mozdulattal nyúl a széke mellett álló kis asztal felé. Elveszi a cigarettás dobozt, kiütöget belőle egy szálat, megnyomogatja, fellazítja benne a dohányt. A szájába illeszteti. Mutatja nekem is, hogy vegyek, de intek, hogy nem kérek. A dobozt visszateszi az asztalra. Pulóvere zsebéből gyufásdobozt kotor elő. Kivesz egy szálat. Elhúzza a foszforcsíkon, fellobban a láng. A cigaretta végéhez illeszteti, aztán meglengetve kioltja. Felizzik a cigaretta vége, a plafon felé fújja a füstöt.

– Hallgatom – mondja.

Hangja száraz, reszelős.

– Kaphatnék vizet. – mondom.

– Persze...

Int egyik társának, aki kimegy a szobából. Rövid idő múlva egy bőrkulaccsal tér vissza. A kezembe adja. Mohón iszom. Az ingujjamba törölöm a számat.

– A társaim?

Elmosolyodik.

– Nyugodt lehet. Jól vannak. A közelben őrizzük őket.

Mélyet szippant a cigarettából, közben nem veszi le rólam a szemét.

Hallgatunk.

– Azért jöttem... – kezdem. – Szóval, azért küldtek ide, mert megszűnt a diktatúra... Felszabadul az ország. Senkinek sem kell bujkálnia. Maguknak sem...

– Nocsak – mondja hűvösen.

A pásztázó tekintet nem változik. Úgy látom, nem izgatja fel, amit mondtam.

– Igen... Az új vezetőség..., mármint a kormány..., ami pár napon belül feláll..., szeretné felszámolni a harcoló alakulatokat..., hogy megteremtse az új rendet.

A férfi hallgat. A cigarettából a füst rezzenetlenül száll a plafon felé.

Egyszer csak megszólal:

– Értem.

Mereven néz rám. Elkapom a tekintetemet.

– És kik vannak a vezetőségben? – kérdezi.

– Alvarado tábornok, Carrasco tábornok, Mario Pizarro...

Legalább egy percig csend van. Még mindig engem néz. Aztán megtöri a hallgatást. Hangja reszelős, kellemetlen.

– És maguk azt gondolják, hogy ezek egy jobb rendszert alakítanak ki, mint ami eddig volt?

Érzem, hogy kiszárad a torkom.

– Igen... – válaszolom. Remeg a hangom.

A parázs már a körme közelében van. Leveri a hamut, visszateszi a kezét a karfára.

– Én ismerem Alvaradot és Carrascot is. A harmadik embert nem... Nem gondolom, hogy hibátlan lesz az új rendszer... Más lesz, mint ami eddig volt, de jobb nem...

Csendben nézem az arcát. Szívem vadul kalapál bordáim ketrecében.

– Az ember furcsa állat – így ő. – Az ösztönei irányítják.

A cigarettáját nézem mereven. De ő nem jön zavarba.

– Így lesz ez itt is – mondja.

Szippant kettőt, majd elnyomja a csikket a kisasztalon fekvő hamutálban.

– Nos, átadta az üzenetet. Úgyhogy minden rendben van.

A hangja nyugodt. Lassan órlí a szavakat.

– Elkísérjük a sivatag széléig.

Int az egyik emberének.

– Mehettek! És a kezét nem kell összekötnötök! Elég a szemét befedni!

A kijáratig vezetnek. Ott bekötik a szememet.

Miközben az autóban visszafelé utazunk, arra gondolok: mi lesz, miután átadom az információkat feletteseimnek. Lefokoznak hadnaggyá. Alvaradóék pedig megszervezik a sivatagi beavatkozást: ha tárgyalással nem megy, megpróbálják erőszakkal. Aztán vagy sikerül nekik, vagy sem.

A fülemben csengenek a vékony, szemüveges férfi szavai.

Egy biztos: a jövővel kapcsolatos illúzióim szertefoszlottak.

GÁL CSABA

Indulnál

felhők közül holdszemével
kinéz az ég látja vérzel
szeme fénye vagy megdörren
az ég veled de a föld nem
holdszemével felhők közül
kinéz az ég elköltözől
azt kérdezi nincs felelet
indulnál de még nem lehet
lenéz és megijed a hold
amit lát az csak ami volt
a jövő örvénylő magma
belehullik napok magva
majd ha a hold visszabújik
felhők közé becsukódik
minden égi kapu egyszer
állócsillagok közt fekszel

Lüktetés

ma csak átszűrődés
ma csak fényfátyol
halvány felhőremegés
egy arc néz ki a sátor
leheletvékony anyagán
kidomborodás a nemléten
lüktetés a kárpit
takarásában

Pompei romjai visszasüllyednek

emelkedik emelkedik
uralkodni akar az éjszakán
visszhangok bolyonganak
sikoltoznak a fekete
bakelit korongján
az üres stadiont
holdsugár pásztázza
pompei romjai
visszasüllyednek az ókorba
villámok és elektromos
zongora kíséretében
még füstölögnek
egy nappal a vezúv
kitörése után
évszázadokkal egy
pink floyd koncert
előtt

Villanások

Győrffy Sándor szitanyomatához

földben a kék húsban az ég
taszítások villanások
nem robbanás öregedés
pillanatát látod
elég a mesterséges fény
elhalványítja az eget
arany Metszés osztja el a
szövetségeseket

BÁN BENCE

KERAMITTÖREDÉKEK

Kórház

Az atom miatt tették ide ezt a kórházat. Villant a rózsaszín gomba, a talpa fényes volt és határozott, a feje habos es lassan puffedő. Ezért kellett ide régen ez a sápadt, kétemeletes kocka, az áruház és a kiserdő közé. Állítólag ha nálunk is robbantott volna atomot az imperialista Amerika, akkor itt látták volna el a járás égési sérültjeit. A másodfokúnál az erős hólyagképződést, a harmadfokúnál az elhalt bőrfelszínt, a negyedfokúnál a bőr és a szövetek csaknem teljes elszenesedését.

Italbolt

Mivel a város melletti tárnában ezek egyszer atom nélkül is megtörténtek, a kórház melletti kocsmá nikotintól sárga falai között jobban rettegtek a bombától, mint a Kremlben. A metánrobbanás túlélői, akik egyben egy távoli atomkatasztrófa túlélőinek is érezték magukat, fizikailag legközelebb a másodfokosokhoz voltak. Ugyan kevésbé hirtelen, és nem is a felfúvódó, habos hólyagok miatt, de az ő térfogatuk is nőni kezdett. Testük ívei lágyabbak lettek, arcuk pedig lassan folyó, lángvörös maszszaként terjeszkedett olyan terekben, ahol egyébként majdnem minden más összement.

ABC

Azért csak majdnem, mert a kocsmá mellett volt egy kisbolt is, ahol a megvásárolható dolgok mérete az utóbbi években rohamosan nőni kezdett. A szemkápráztatóan élénk színű, szénsavval túltöltött üdítők másfél literes helyett már két és fél literes műanyag palackokban feszültek a polcokon, és állítólag nem egy háziasszony tisztességét mentették meg késői órákban, amikor támadók előtt meglengették a neonszínű CO₂-husángokat. A sokáig csak kis adagban kapható joghurtok és kefirek is úgy nőttek, mintha élnének, és míg korábban az emberek csak a paradicsompalántákat vitték ki dobozaikban a piacra, most egy filodendron szaporításakor is használhatónak bizonyultak. A Napfényes ABC jól tájékozott tulajdonosa azonban néha szükségét érezte, hogy figyelmeztesse a vevőket a talán nem mindenki által ismert veszélyre: a poharakat nagyon alaposan el kell

mosni, mert a bifiduszeszencsisz, meg a mindenféle baktériumok keresztőzhetnek a palántákkal, és annak nem biztos, hogy jó vége lesz.

Desert Dessert

A leglátványosabban azonban a bonbonok mérete lett nagyobb. Ahogy az ország összes boltjában, ezen a környéken is gigantikus dobozok jelentek meg, és szépen lassan át is vették az uralmat ott, ahova beengedték őket. Először az édességes polcokat kellett átrendezni, aztán miattuk zsúfolódtak össze egyre kisebb helyre a konzervek és levesporok, végül pedig már egész falnyi salgópalcokon terpeszkedtek az ABC falai között. Még a kistévé pozíciója is veszélybe került. Antall József nehéz, kék függöny előtt beszélt egy kockaformájú Nokia ITT tévékészülékben, miközben minden oldalról lapos dobozok vették körül. Az emberek kedvence a Desert Dessert volt, a fedelén okkersárga dűnét viselő bonbon, amit mindenki csak desszertdesszert-nek hívott és amit mindenki nagyon szeretett, hiszen ebben az aranyozott műanyag betét nagyobb csokoládékat rejtett, mint a többi A/3-as papírdobozban lévő plasztiktálca. Az emberek imádták a desszertdesszert kávébarna hasábjait, amik finom és ruganyos zseléekkel voltak töltve, az aljuk barázdált volt, a tetejükön pedig fehér és nagyon édes csíkok tették igazán őket igazán bonbonszerűvé. A szomszéd faluban lakó Albert bácsi is rászokott, tömpe, gyűrött ujjaival nehezen emelte ki a csokoládékat a műanyag árkok mélyéről, de ha egy-kettőt hamar sikerült becsippentenie a hüvelyk- és a mutatóujja közé, akkor általában már az egész doboz tartalmát magába helyezte.

Rendelő

Ő egyébként a városi kórházban is dolgozó körzeti orvos hatására kezdett el bonbonozni, akit a faluközösség tagjai ugyan nem sokra becsültek, viszont legalább féltek tőle, mert lobbanékony természete miatt naponta 3-4 emelt hangú dühdetonáció robbant bele a rendelő tojáshejszín csempevel körberakott váróhelyiségébe.

Csempe

A csempek tojásmaza alatt a jobb minőségű fehér- helyett vörösgyag lapult, emiatt az ajtónyílásoknál, ahol a burkolatfolyam véget ért, a külső csempesor széle töredezni kezdett. Albert bácsi magában többször is elítélte már várakozás közben a burkolást trehányul végző munkásokat. Nem tudta, hogy nem ők a hibásak. Egyszer, amikor a váróhelyiségben

a burkolók hányavetiségén gondolkozott, közel is ment a halványsárga csempékhez és végighúzta kezét a repedezett felületen. Egy ponton a kiszélesedő, egyben váratlanul elvékonyodó alsó él megnyitotta az ujjbegyét. A hiány koncentráta az erőt, ami 2-3 centiméter hosszú felületi sérülést okozott egy emberi ujjvég hússal töltött oldalán. A nyílásból vércseppek érkeztek meg a külvilágba, és egy 5 forintosnyi területen beszenyezték a törött csempét. Később a vér megszáradt, a tojáshéjszín csempe pedig létezése végéig két vörös réteg közé szorult.

Vizsgáló

Albert bácsi az asszisztens szólítása után nem tett említést a sérülésről, minden másról viszont próbált. *A mai lavórokról hamarabb lejön a zománc; a legjobb csilléket a bolgárok gyártották; tulajdonképpen minden steril, ami nem nagyon koszos.* Az orvos látta, hogy Albert bácsi magányos, ezért azt tanácsolta neki, hogy mostantól fröccs helyett át kellene térnie a bonbonra. Valahogy próbálta megelőzni a bajt. Költség tekintetében ugyanott lesz – mondta fogához érintve a citromsárga reklám golyóstollat – de nem fog összecsoffadni a mája.

Kockaház

Albert bácsi a kisfröccs helyett zokszó nélkül tért át napi 2-3 doboz bonbonra. Orvosi ajánlás ide vagy oda, a kedve ettől sem javult jelentősen. Egy nagyon szomorú nyári estén, amikor még este 7 órakor is anynyi fény volt, amennyiért egy paradicsompalánta őszintén hálás tud lenni, megevett 2 négyes csomagolású erdei gyümölcsös joghurtpakkot, 3 doboz desszertdesszert bonbont, miközben elfogyott egy teljes palack szénsavas kiwiüdítő is. Ahogy eltűntek a konyhaasztalra kihelyezett termékek, azonnal útnak indult, hogy még elérje az utolsó városba tartó buszt. Érezte, hogy émelyeg, de abban reménykedett, hogy legalább a kórház előcsarnokáig magában tudja tartani azt, ami úgy 30 perce már ott van benne. Arra gondolt, ő most beteg, és aki beteg, annak bizony orvosnál a helye. Neki tehát minden joga megvan ahhoz, hogy kapjon egy aprócska ágyat a járási kórházban. Ez vita tárgya nem lehet.

Ikarus

Sárga Ikarus remegett be a megállóba, Albert bácsi örömmel vette észre, hogy harmónikás ajtó van rajta, és nem a lassan nyíló újabb fajta. Számára az volt a ráncajtó előnye, hogy a gyorsan két részre szétpatta-

nó, hajtogatott felületnek köszönhetően ő egy fél pillanattal előbb meg tudta kezdeni útját a sötétsárga téglatest belsejébe. Ez a töredékmásodperc pedig már elég önbizalmat adott számára. Nem kellett szorongania, vajon képes lesz-e rossz lábaival elég gyorsan felkapaszkodni a csúcsra. Feljutni a legfelső lépcsőfokra anélkül, hogy valaki az utastérből vagy a sofőrfülkéből megszólna. Tudta, hogy meg tudja csinálni. Persze ettől függetlenül Albert bácsi nehezen kapaszkodott fel a duplalépcsőn. Most ráadásul a benne folyamatosan felfelé törekvő anyagok visszaszorítására is koncentrálnia kellett. A rutin azonban átlendítette a nehézségeken. Alsó madárfogással fonta rá jobb kezét a fekete kapaszkodó hajlított vascsővére, majd erőből felhúzta magát az alsó lépcsőre. Közben bal kezével ráfogott a kettéhajtott bal oldali ajtószárny élére. Ezt az élt mintha direkt erre a célra tervezték volna, hiszen a két lemez találkozásánál puha gumi szegély várta a rámarkoló kezet. Lendületet vett és mindkét karjával erősen húzta magát, majd a bal kezével átfogott egy felső kapaszkodóra, és a tenyerét a rúdon forgatva-csúsztatva, a lendület leszálló ágát kihasználva, bevetette magát az első ülésekre. A barna műbőr ülések kellemesen hűvösek voltak, Albert bácsi jobb kezével a hideg ülőlapot tapogatta. Különös örömmel töltötte el, hogy az ülés egyszerre volt puha és hideg. A hely azonban sajnos nem minden szempontból volt megfelelő. Az első ülésor ugyanis a kerékdobon helyezkedett el, így minden egyes úthiba néhány milliméterrel feljebb nyomta a benne örvénylő, szintetikus és természetes anyagokból összeálló elegyet. Albert bácsi kezdett egyre jobban aggódni azon, hogy nem bírja ki a kórházig. Nem az utasteret féltette, tudta, hogy ennél a jól kitalált magyar busznál az slaggal is könnyen mosható. Attól tartott, hogy már nem lesz rosszul akkor, amikor még betegnek kéne lennie. Márpedig igazi betegség nélkül nem fognak vele foglalkozni. Kínézett az Ikarus széles panoráma-ablakain, de hiába próbált fókuszálni, csak a belső rengésekre tudott figyelni, miközben az Ikarus szinte észrevétlenül beért a városba. Albert bácsi leszállt a kórház előtt, és egyenesen annak bejáratához igyekezett. Szomorúan vette észre, hogy a kétszárnyú ajtó előtti keramitburkolat, ami hosszú évtizedekig először jutott eszébe, ha valaki kimondta a kórház szót, most fel volt törve. A strapabíró, mindent túlélő keramitkockák szabálytalan halmokban álltak a poros földön. Émelygése ugyanakkor nem csillapodott, ezért mégis örömmel lépett a portásfülke ajtajához.

Fülke

- Jó napot, tessék már gyorsan felszólni a belgyógyászatra, nem érzem magam valami fényesen.
- Milyen belgyógyászatra? Jó napot! Nincsen itt már belgyógyászat.

- Akkor hogy hívják most?
- Mit? Nincs már itt kórház. Egy éve. Vagy másfél. Bezárták.
- Nem zárnak be így semmit. Mi az, hogy be van zárva?
- Jóember, nem olvas újságot? Meg hova járt eddig?
- Ide jártam. Ne ugrasson, nem vagyok már 20 éves.
- Azt értem én, de itt bezárt minden. Rehabilitációs osztály volt egyedül. Hát ilyen elfekvő. Azt is bezárták. Egy ember maradt összesen, hamarosan viszik őt is. Meg egy nővér, de ő most épp nincsen itt. Mi baja van? Hívjak egy mentőt?
- Ezt mért szedték fel?
- Ezt? Viacolor lesz helyette. Én is azt rakatok majd a garázs elé szerintem. Mentőt hívjak?
- Vigyen be. Megnézem én magamnak azt a bezárt belgyógyászatot.
- De ha baja van, hívjunk inkább egy mentőt. Mondom, hogy a nővér átment a turkálóba.
- Megmaradok én, ne féltsen. Menjünk inkább csak, mert amit itt maga összemond, azt nagyon nehéz komolynak venni.

Keramit

Albert bácsi lehajolt egy keramitkockáért. Sárga volt, hideg, tömör, sima és szép. És ami a legjobban tetszett neki: ép. Albert bácsi megsimogatta ezt a csodálatos találmányt, ami nem repedezik, nem törik, ami egy örök darab. Megsimogatta, és a reklámszatyrába tette.

Kórház

A portás kinyitotta a kulcsra zárt dupla ajtó egyik felét, és a bejárattal szemben lévő lépcsőn elindultak a sápadt, kétemeletes kocka belsejébe. A hosszú és üres folyosó végén Albert bácsi megkérdezte, hogy bemehet-e a WC-be. Ahogy a szatyrot a portás kezébe nyomta, az meglátta Albert bácsi kezén a rendelő csempéje által nyitott, azóta elfertőződött hosszú sebet. Albert bácsi bement, és a férfi, miközben a WC előtt állt, azon gondolkodott, hogy az öreg bel- vagy bőrgyógyászatot mondott-e neki a fülkénél. Aztán megunva a hosszú várakozást, inkább bement az utolsó, még üzemelő kórterembe. Az egyetlen ágyon egy idős néni feküdt, nem volt magánál. Az ágynak hiányzott az egyik jobb oldali kereke, ezért a matrac erősen lejtett az ágy vége felé. Eres kezeivel a néni öntudatlan állapotában is rutinosan kapaszkodott a vaskeret szélébe. Ő az épület egyik legrégebbi lakója volt, de az utóbbi időben egy szerencsétlen baleset miatt sokat romlott az állapota. Úgy két hónapja csúszott meg a bejárat

előtti, nedves keramiton. A portás ránézett a kezében lévő szatyorra, és hirtelen nagyon büszke lett magára, amiért az a zseniális ötlete támadt, hogy a keramitkockával fogja kitámasztani az ágyat. Ebben Albert bácsinak is segítenie kell majd, csakhogy ő egyelőre még a mosdóban van. Ha kijön onnan, együtt, ketten ezt már meg fogják oldani.

*Lak Róbert: Cím nélkül,
(olaj, zománcfesték, vászon) 100 x 120cm, 2021*

BENESÓCZKY LÁSZLÓ

Sütöttél-e már?

Sütöttél-e már rókát
cukorsokk alatt, a hold alatt
tízemeletes fák alatt?

Táncoltál-e már
avarkori leletek felett
másfél méterrel?

Vajon mikor ciripel az utolsó tücsök?
Érzik-e a tücskök a vadvirágillatot?

Sütöttél-e már a hold alatt
cukorsokk alatt
tízemeletes állatot?

Illata kivágott fának/1.

1/1 (Töredék)

A buszgarázs teteje lángol.
Fehéren izzik a délelőtt, és a város
egy pillanatra csak délelőtté válik –

1/2 (Töredék)

vánszorog a vén szekér haza
máma se szólt a napduda
félholdra verték egy éjen át

1/3 (Töredék)

sötétben virágzó almafák
szinkronba borul az erdő
én csak a szirmokat nézem
míg a nimfák

1/4 (Töredék)

sugaraimig ér
illata kivágott fának

1/5 (Naplóbejegyzés 2013 júliusából)

Véget ért a szakmai
gyakorlatom, tegnap
felfogaskerekűztem a Szabadság-hegyre,
és felültem a gyermekvasútra is.
Pedig Alexa még egy napra
marasztalni akart,
mert túl sok teendő halmozódott fel
az aszódi szennyvíztisztító
átadásának kommunikációjával.

1/6 (Naphimnusz)

munkám a hegyen
munkába megyek
leizzad könnyű ingem

leizzad könnyű ingem
faágon szárítgatom
elveszít a Nap

munkám a hegyen
munkába menet
megtalál a Nap

Jelenések könyve

Lukács Sándor kötete hetvenötödik születésnapja alkalmából jelent meg. A kötetben sokféle a pont, a szál, mely egybefűzi a lélek rezdüléseit, mozdulatait. Lukács álomszerűen ábrázolja a múlt és jelen találkozását, emlékeit érzései mellé állítja. Az időbeliség egyszerre álló és múló idő nála, jelzi, kíséri saját költői alakváltásait.

A versekben az arcok már csak „eltört arcok”-ként vannak jelen, melynek „cserepeit látod [...] talpad alatt / már csak a sebhelyes / homok az idegenvezető” (*A hajnal fővárosában*). A vergiliusi, képzeletbeli vezetés a (z al)világban, egy változó és változott világban történik meg, ahol a fények és árnyékok hullámszerűen örök kérdéseket, kételyeket vet fel, honnan tartunk hová. A vergiliusi vezetés, az átkelés mozzanata a Lukács által is megidézett Pilinszky Jánosnál is megjelenik: „felelet nélkül átkelek / a tükrök mélyén heverő szobákon” (Pilinszky János: Utószó). Az átkelés mozzanata a Másikkal együtt, és az énben lejtászódó állomásokon keresztül is lezajlik: „s a füvek közt szögek lapulnak, / ha legközelebb majd erre járunk –” (*A tükrök mélyén*). A „Kőbe vésett, / időből kinéző arcok” (*Időből kinéző arcok*) pedig a szobrászművész Párkányi Raab Péter alkotásait idézik, Lukács hozzá (is) címzi a sorait. Ezek, mint az emberek élő-mozdulatlan szobrai¹ vannak jelen a kötetben².

¹ A kőbe vésett, kővé váló, megkövesedő arcok és idő poétikai kontextusa összevethető a 20. századi finn költészet példáival, Aila Meriluoto, Ralf Nordgren, Märta Tikkanen vagy Lars Hildén verseivel, ahol a *kő-ség* a (lelki-testi) megkövesedés mozzanatát is takarja, összefüggésben az eltárgyasulással, az élet megdermedésével, illetve a Lukácsra jellemző panteisztikus jelleget is magában hordja. Mindezzel együtt a föld, és a többi természeti elem kultiválásával, valamint erőteljes szimbolizmussal telített. Ezeket a finn költőket Helena Soini említette előadásában, melynek címe *The Images of a stone in the Finnish poetry in the second half of the 20th century in comparative context*. CIFU XIII. – 13th International Congress for Finno-Ugric Studies, 2022. augusztus 27.

² Aila Meriluoto (Aila Marjatta Meriluoto-Paakkanen, 1924-2019) *Gázló lány* (eredeti cím: *Kahlaajatytto*, 1946) című verse: „Tűnődve gázolt át tétova lábam. / Messzire néztem. Es messzire láttam. / Mellettem úszott, majd a hullám-verte / nádasba bújva osont el az este. / Elült a szél, a fények megfeszültek, / víztükörrre partok, nádak ültek. / S mindez enyém volt: nád, a víz, az alkony, / béke pihent a ködmegülte parton. / S lelkembe néztem akkor, majd a tájra. –/ Idegen csónak siklott csendbe-mártva: / egy férfi jött a halvány, esti pírban. / Tükröm eltört. – Kora hajnalra sírtam.” In: *Magyarul Babelben – Műfordítók és műfordítások portálja*. Szerkeszti: P. T. Fordította Jávorszky Béla. https://www.magyarulbabelben.net/works/ai/Meriluoto%2C_Aila-1924/Kahlaajatyt%20hu/32043-G%20A1z%20B3_1%20A1ny

A természeti képekben, mélységekben, rejtekekben ott van a Másik, akinek jelenléte, jelene divinikussá is válik³. Ebben hasonlóképpen benne rejlik a panteisztikus vonás, amely az ént mindvégig elkíséri, és teszi a költőt magát is vergiliusi vezetővé, aki az olvasót vezet végig egy belső életúton, annak nem evilági, történeti állomásain át, tehát a „megszólaló szubjektum nem jeleket ad, hanem a szólás őt magát teszi jellé.”⁴ Az ember és a gyökerei, talaja még stabil, de rajta az ember maga alaktalanná válik, akár arctalanná, és sajátos átalakuláso(ko)n megy keresztül. „A kövezet gyöngyszín pórusa / látszik, de a fölötte lépkedők / elvesztették alakjukat.” (*Mindkét időnk*). Mindezt erdő, felhőzet, égbolt, hold, holdfény, gallyak, virágok, levelek, föld, kövek, tenger, víz, és a levegő⁵ kíséri végig, és Lukács – nemcsak – a négy elem köré építi fel létezésének és költészetének bemutatását, felmutatását. A divinikus jelleg, áttetszőség a panteizmus felé visz el, a hangulatversek, természetképek nem alakulnak zsánerré, megőrzik a képek kifinomult misztikusságát, a csend által honolt régiót. Az ember a fa, gyökerétől a lombjáig elemzeten, a konfesszió jegyében. Együtt lélegzik a természettel, a gyökérzete a földben áll, míg a lombja az ég felé terjed, növekszik, a lélek jelképeként, szabadságának, lehetőségeinek mentén. Lukács világának flóráját állatok is kísérik, madarak, darázs, skorpió, kobra, akik bizonyos emberek, embertípusok jelképeként is a költő életében jelen voltak egykor és vele szorosabb kölcsönhatásba, ismeretségbe kerültek, és tapasztalta tulajdonságaikat, emberi mivoltuk minőségét: „A fák rettegése, / a kobra lehetőség –” (*Vékony vízen*), egyszerre az ég és föld, a talaj élőlényeiként, egyszerre

³ Sárközi Balázs kölcsönzi Faragó Kornélia gondolatát, amely a költői utazás (vezetés) kapcsán lehet érdekes: „a versben először és csak ekkor egyszer, betű szerint is megjelenik Isten: „Látja Isten, hogy állok a napon« – mert ez a megnevezési gesztus jelentheti a szubjektum utazásának ama szakaszát, amikor az identifikációs folyamatban az egyén a másikban, a szeretett társban ezt az istenit megsejti, vagyis az emlékezési folyamatban az isteni kimondásával megleti a közösséget és az identitást generálni képes szimbólumot.” In: Sárközi Balázs Dezső: „...és szólok én, mint éjdzón a fa...»” *Pilinszky múltrekonstrukció kísérlete? Emlékezeti helyek vizsgálata az Apokrifban*. In: Credo 2017/1-2, 94. https://epa.oszk.hu/02300/02357/00054/pdf/EPA02357_cred0_2017_1-2_091-097.pdf

⁴ Schein Gábor: *A csend poétikája Pilinszky János költészetében*. In: Jelenkor, 1996/április, XXXIX. évfolyam, 4. szám, 363.

⁵ Összetett és hasonló képet mutat Aila Meriluoto *Mikor a reggel* című verse is: „Mikor a reggel, tétova úszó, lassan belép az esőbe, / s az esti fák már szinte vízből vannak, / mikor a fulladt tó a köd közepén hanyatt fekszik, / (mikor füvek emelik lábuk tiltakozó / kutyákra, / a szék hátán a nadrágszárak fehérrel, szürkék), / mindez után az éjben bolond / madár kiált csupán, / elszámolatlanul, akár a kivilágított vízcepp, / ha fényt nem is tükröz körül. / Hirtelen levetem magamról ezt a házat, / megyek meztelenül, habozás nélkül, mint hatalmas ábra, / mint szerelem vizébe, / vagy szerelemből kifelé”. In: *Lelkigyakorlatok*. Szerkesztik: Sirokai Mátyás, Bajtai András. Fordította Fodor András. <https://lelkiyakorlatok.tumblr.com/post/19838911746/aila-meriluoto-mikor-a-reggel>

a szabadság és a biológiai lét fogságában. „Töredezett a szikla éle [...] Rovarklánok ütték egymást, hangyák üstjében forrt a méreg, / áldozatul estek sorban: gyökér, szírom és friss fakéreg - / Fénytollú madár nézte hosszan [...] De míg a vihar távolodott, egy skorpió lándzsáját törte.” (*A füvek alvilága*). A mindenkori erények és bűnök, az emberi gyarlóság, a hullámozás, a cselekmények (utólagos) megítélése, a kívülről, fentről, távolról szemlélés higgadt gesztusa jelenik meg ezekben a képekben. Az ember egyedüli (de nem magányos) önmegtartása, küzdelmei, reményei, mindennapjai kerülnek szembe az életúton jelenlévő akadályokkal, az élet általános küzdelmei is benne rejlenek ebben a kettősségben: „Valaki mindig szembe / megy veled –” (*Mindegy*). Természeti képei mindig, minden helyzetben, esetben megtartóak és megtartanak, menedéket jelentenek. A fények és árnyékok váltakozása az élet és halál váltakozása, a halál felemelkedése. A világból „idővel lassan porladni kezd az üldöző démonok szava, / de még hordozom magamban, míg vergődve nem érek haza [...] párnám az ördög félretette, / korokon átfújó sivatagi por száll fejemre éjjelente – / Erős szeretnék lenni, bátor de a sors mindig kétvállra nyom / és mire végre megizmosodnék, emlékezetté halványodom –” (*Elveszett arcod*)⁶.

A csend Lukácsnál a másikba ivódó, az énből a másikba kanyarodó csendet jelenti⁷. A csend – Pilinszky csendje, és a költő, a költészet csendje, a meditatív csend – a belső életút másik szerves része, amit „csak vadászatkor, hajnalban tép / darabokra a kutyák csaholása” (*Olyan világot*). A csend eltűnése (meggyalázása, széttépetése) és jelenléte egyaránt kirajzolódik (*Cellád mélyén, Olyan világot*), folyamatos váltakozásban. A gesztusok, érzések, belső hangok és rezgések a (felesleges) beszédet hajtják háttérbe, és a szavak a megfelelő minőségben és mennyiségben nyilvánulnak meg⁸. Az önigazolás, az igazság keresése, az ahhoz való alkalmazkodás fontos emberi tényező. A létet átható panteisztikus, divinikus hangvétel sem a pátoszt követi, hanem a csend által jelen lévő hitet, igazságot, a fizikai és lelki, jelképes és kézzelfogható dolgok, jelenségekben lévő igazságokat⁹. „És azóta is csak azt követed, / amit te tűztél magad elé. / A fenti

⁶ „Legyőzve, lustán fekszem el / és hallgatózom. Csillagok / rebbennek csak, mint elhagyott / egék vizébe zárt halak, / tűnődve úszó madarak.” Pilinszky János: Éjjéli fürdés, idézi: Schein, 1996: 361. Lásd még: *Pilinszky János összegyűjtött versei*. Magyar Elektronikus Könyvtár, <https://mek.oszk.hu/01000/01016/01016.htm>

⁷ Az a figyelemreméltó itt, hogy „hogyan történik meg e versekben a csend, és mikén történik meg ők maguk a csendben” (Schein, 1996: 361), az én és a másik. „A csend a hermeneutika provokációja” (Schein, 1996: 361).

⁸ „E gondolkodásban a [...] a memoria (emlékezet), illetve a beszéd és a hallgatás egymásnak ellentmondó fogalompárjai jelölik ki a megismerésnek azt a szellemi küzdőterét, melyen a kiáradó aktivitás és a kontempláció elve került szembe egymással.” In: Schein, 1996: 357.

⁹ Pierre Emmanuel francia író, költő, aki Budapestre látogatott 1971-ben, és Pilinszky Jánost személyesen ismerte, „végül rátért a magyar nyelv hangzásának dicséretére,

mezőig, / a páratlan csöndig” (*A páratlan csöndig*). Lukácsnál megmarad a beszéd és a csend rendje, arányossága, különleges nyelve. „Ezt a nyelvet mi csöndnek, némaságnak halljuk, tehát olyan üzenetnek, amit az emberi beszéd értelmezéséhez szokott megértés eleve nem is érthet.”¹⁰

Az életúton haladó ember, a dantei, vergiliusi figura alakja a hajó, a próféta alakja is, mely itt inkább idézi a képzőművészet vagy az antik mitológia jeleneteit, mint költészeti párhuzamokat. Lukács szimbolikus-szimbolista (festészeti) képi világa gyönyörűen vetíti ki az Árkádia-képet (Vaszary Jánostól az *Aranykort* vagy Arnold Böcklintől *A holtak szigetét* idézve), azt a hajót, mely az alvilágba, túlvilágba, messzeségbe vezet¹¹. A hajó(zás), a tengerek világa, a víz, mint önmagában vett közeg, természeti elem¹², a föld és levegő ellentétpárja, kiegészítője, életadó elem. Körülvesz minket, a tengerből, a vízből a háló, az ember alkotta eszköz kerít ki egy térdarabot. Pilinszky János *Halak a hálóban* veréshez hasonlóan ír Lukács is: „a világ játékhálóján / ugyanolyan szorosan függünk” (*Lassan*). A függés itt a Másikkal együtt függés, az egyének közöttiség, a világban létezés kölcsönhatásainak függése, az egyéni és társas létezés, a természettel és a már letűnt történeti ön-háttérrel rendelkező én létben-függése is. Lukács

a csönd szerepére a nyelvben, majd ezekkel a gondolatokkal zárta szavait: »Olyan emberek vagyunk, akiknek a házuk a szavuk, vendéget fogadni a szavunkba annyi, mint hallgatni őt, figyelni arra, amit mond, s ez az igazi közlés. Egymásnak adjuk a szót, s valójában az írás nem más, mint ennek az adománynak egy formája.«” In: Modor Bálint: *Úgy képzeld el, mint egy francia arisztokratát, a De Gaulle fajtájából – Pierre Emmanuel Budapesten, 1971*. Litera, 2021. január 2. Modor Bálint <https://litera.hu/magazin/osszeallitas/ugy-kepzel-el-mint-egy-francia-arisztokratat-a-de-gaulle-fajtajabol-pierre-emmanuel-budapesten.html>

¹⁰ Schein, 1996: 359.

¹¹ Kharón alakja is fontos, asszociatív figura, „Dante Isteni színjátékában ő viszi át a költőt és kalauzát [...] az Akherón folyón.” Arcanum, Arcanum Kézikönyvtár, Ki kicsoda az antik mítoszokban, Kharón szócikk. <https://www.arcanum.com/hu/onlinekiadvanyok/Lexikonok-ki-kicsoda-az-antik-mitoszokban-F869D/k-F89E3/kharon-F8A24/>

¹² „[...] Some poets get accustomed to the image of a stone, identify themselves with it (Aila Meriluoto). [...] Aila Meriluoto creates a number of stone images (»stone God«, »stone truth«, »stone humanity«). Poets following her either replenish this collection of »stones« or reject it altogether. The image of stone in Finland’s poetry is inseparable from the image of water. For Eeva-Liisa Manner, the poetic connection with water is »immersion in the mirror« of the lake, the fusion of the subject with the object, the person with the world. For Bo Carpelan, »to withstand the sea« means to go through darkness, to find oneself. [...] The images of stone and water in the poetry of Finland are multifaceted. Poets interpret them differently. Poets bring new shades of feelings and give new meaning to the traditional mythological attitude.” Helena Soini: „*Stones in the middle of the bay...*” *Some aspects of Finnish post-war poetry in Finnish and Swedish languages*. In: *Scandinavian Philology – Szkandinavszkaja Filologija*, 2019, Vol. 17, Issue 2. <http://scandphil.spbu.ru/en/issues/2019-en/vol-17-issue-2/stones-in-the-middle-of-the-bay-some-aspects-of-finnish-post-war-poetry-in-finnish-and-swedish-languages/>

csillaghálóban hányódását már felváltja a letisztultabb énvizsgáló, befelé tartott tükör (tükrök) által vezérelt lelki tartalmak rendje, és már „azokhoz a halakhoz / vagy hasonló, melyeket / a hegyi tavak jege / megőriz elevenen” (*A halász esélye*). Az idő az utolsókra koncentrálnak, a „hatalmas halász asztalára” kerülés pillanatára, a jelenésre, az önfeltárás, és önmegmaradás pillanataira, „amikor előkerülnek / utolsónak szánta szavaid, / felrakod őket egy hajóra [...]” (*Rakomány*), míg végül „szemem láttára hagyja el a partot / a halál hosszú, fekete hajója –” (*A hajnal pórázán*). Ám az én, mint hajós és utazó, aki egy állomáshoz vagy végponthoz érkezik el, „Végül fáradtan, még emlékezett: / Túl hatalmasan élt közöttünk az Isten... / Csönd lett. Egyikünk sem tudta, mitévő / legyen. Kincset találó koldusként álltunk, / ki maga sem hiszi el leleményét [...] És megfogadtatok-e az engedelmességet, / vagy lelketekben csak a lázadás élt, / mely pocsolóaktól és penészfoltoktól / a csillagos égig képzelet magát [...] hogy semmi sincs úgy, ahogy elrendeltetett... [...] a fontoson mindig elfelejtettek! / Újra csönd lett. [...] Majd ismét szót kért. / De torkán már nem jött ki hang.” (*A próféta*). Isten és ember kettős, elválasztható és elválaszthatatlan természetét, létlényegét fogalmazza itt meg Lukács. A világ változását jelzi, a próféta hangja, mely egyszerre eposzi és krisztusi. A természettel egyesülés, az időben és a terekben való közlekedés, a tudatos irányú bolyongás felmutatása tehát inkább a vergiliusi (élet)útvezetéshez illeszkedik, az értékek valódi észrevételével, újbóli felfedezésével, figyelembevételével, felzárkóztatásával, új egyensúlyok létrehozásával, megtartásával, melyek ebben az új, végső életszakaszban (újra)keletkeznek vagy már megvannak.

Lukács egyes szám második személyben ír, mely egyszerre jelenti a másikat, és önmagát, önmagához szóló gondolatait is. „Mindig ismeretlen maradtál / azok számára, akik szerettek – / Elbújva magadban, forróság / öntött el vagy hideg mart beléd, / mint mikor a tél zúzmaráját / a homlokodra szórta –” (*Mindig ismeretlen*). A narrátor látóként, láttatóként és láttatottként egyszerre van jelen a szövegszerkezetben. „Tapasztalod majd, / hogy végül már csak / a szem képes kiáltani –” (*Végül*). A látvány, a látás, a szemek szerepe a csend mellé (is) szegődik. Ezt a szemek különleges, kizárólagos percepcionális eszköze is alátámasztja. A szem, mint megmaradó eszköz funkcionál, a szemek világa maga is tükör, a kamera által (újrafel)vett és (újra) megmutatott világnak a látását segíti: „ami méltó a megnézésre” (*Hallgat az út*), az maradjon, „amikor a hó elaszik, / az éj kutyáit visszahívja. / És minden eltűnik, / ami még mozdulni képes.” (*Amikor a hó elaszik*). Lukács finoman fordítja át a dimenziók terét és tartalmát egyik képből a másikba¹³; „Ma azért alszol el, / hogy néhány órát

¹³ Itt távolabbról Lewis Carroll Alice-regényeinek térbeli és dimenzionális ugrásait fedezhetjük fel. Kettős érzékelési mód keletkezik, elmosva álom és valóság határait. Erre Bókay Antal világít rá egyik tanulmányában a Lewis Carroll által megírt két

élj –” (*Régen és ma*). A terek pedig különböző utakká válnak: „A valóság kövein, / lezártnak hitt életed / szétszórt zuhatagában” (*A valóság kövein*).

(Lukács Sándor: *Kikötő, Budapest, Nap Kiadó, 2022*)

HÖRCHER ESZTER

Függőhíd a semmiben

„...Kissé szokatlan, hogy most vegyes műfajú kötettel jelentkezett. Most is költő elsősorban, a kisprózában gyakran alkalmi írásokkal rukkol elő, egyébiránt fontos adalékokat szolgáltat a hozzá közel álló irodalmi világ képéhez. Egyelőre a lírában erősebb, de a kötet megjelenése óta elsősorban prózát ír, kissé hátat fordítván a költészetnek. Bér a *Búcsú a költészettől* c. verse másképpen is értelmezhető. Ennek befejezése: „... Leballagok a völgybe mégis /magamnak és másnak / művelni földszagú / magvas napjainkat –... Azt is sugallja ezzel, hogy a búcsú mégsem végleges. Kár is lenne a búcsú, hiszen hiányozna ez a kissé érdes hang, ez a tiszta beszéd...” – írtam néhány évvel ezelőtt a *Hajnal a mélyben* című kötettel kapcsolatban.

S most itt az újabb könyv. Nyolc olyan összeállítás után, amelyek mindegyikében a vers uralkodott. Mindez megfordult, ugyanis a *Függőhíd a semmiben* főleg prózát tartalmaz, ám itt is van néhány közbeiktatott lírai mű. Az alcím szerint novelláskötet, de lehet, hogy a „kispróza” elnevezés pontosabb lenne, ugyanis – legalábbis hagyományos értelemben – itt-ott inkább a karcolat vagy az irodalmi jegyzet is megjelenik az írások sorában. Mindenesetre a „költő vagy író?” kérdésre adott a válasz: is, is. És jól van ez így. Hiszen oly sok kortársra és elődre is mondhatjuk ezt.

László Zsolt prózája mögött ott a gazdag valóság- és életismeret, a számos önéletrajzi elem és élmény. S ugyanígy a keserű tapasztalatok, a nyersesség vagy a szkepszis. Vagy éppen a kétkedés a jövőt illetően. Ez már érződik *Előszó helyett...* című előszavában is, melyben megfricskázza a megmondó embereket, az ítéseket. Ez utóbbiak közé vagyok sorolható jómagam is, persze az itt leírtakat nem veszem magamra...

Csodaország-regények (Alice Csodaországban – *Alice’s Adventures in Wonderland*, 1865, Alice Tükörországban – *Through the Looking Glass*, 1871) elemzésénél. Tükörország kapcsán a belső jelentés kommunikatívabb formáinak modellje van jelen, amely *screen memory* -ként nevezhető meg, a belső jelentés szövegi reprezentációja. [„a model of more communicable forms of inner meaning. This form is *screen memory*, another unique shape, a textual representation of inner meaning.”]. *Diverted from Wonderland: Multilevel Trauma Narratives of Lewis Carroll*. In: *Diversity in Narration and Writing. The Novel*. Szerkesztik: Horváth Kornélia, Mudriczki Judit, Osztrólczyk Sarolta, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 2022. 76-97.

A természetélményt épp úgy élénk tárja, mint a városban élő, de onnan kiszakadni képes ember élményvilágát. Az *Egy marék jegenye* pedig gyönyörűen mutatja be a nemzedékek szellemi és szeretetteljes kézfogását, a nagypapa és az apa örökét. A tovább adandó erkölcsi értékrend fontosságát. A bölcs életeltek örök értékeit. Szép befejezése így hangzik: „... Kérem, hogy válasszon csillagot sorsának jeleként. Fiam rám néz, belemarkol a venyigébe. Apám, nekem még nem kell megbánnom semmit. Már kiválasztottam a Vénuszt, a reményt.” Természetes hangon szól itt az író, némi líraisággal átszőve szövegét. Foglalkoztatja a szabadság kérdése is, olyan értelemben, hogy a szabadság-szeretlet kettősségét is megragadja. *A szabadság rabjai* olvasása közben eszembe jut egy Fenyvesi Ottó-szöveg is. Nem véletlenül. Hiszen tágabb értelemben nemzedéktársak ők, ha különböző élethelyzetekben is. Abban közösek, hogy újra tudják értelmezni ezt a kiemelt fogalmat és annak jelentését.

Jellemzi László Zsolt szövegeit a tömörítés, a gyakran csupán néhány szavas környezetrajz és narráció. Tartalmilag pedig az őszinteség, saját életének kitérője. A valóság és a fikció sajátos viszonya, bár gyanítható az előbbi fölénye. Másutt meg a részvét, az elesettekhez odaforduló humanista attitűdje, *A Mikulás segédje* így lesz megró mű, hiteles, érzelmekben gazdag alkotás. A cselekvő szeretetet mutatja föl, akkor is, ha a hajléktalan főhős számára nincs igazi megoldás. „...Gábort többé nem látam, végleg elnyelte a tél démoni gyomra. A szállingózó hóesésben más-képp nyitottam ki a lépcsőház ajtaját, mert megváltoztak az idők ízei, és a Mikulás sem a régi már...”

Hasonlóképpen katartikus a *Hallgatnak az angyalok*, amelyben a lengyelek katyini tragédiája a téma mozaikszerű feldolgozásban. A minden időben bűnös és indokolatlan háború, a barbár pusztítás föllevenítése itt is az egyén szemszögéből történik meg torokszorító szépséggel. Ilyesfajta írásai a legérvényesebbek, ezeken a helyeken az alkotó képzelet elemei is fontosak.

Másutt naplószerűen mesél el hétköznapi történeteket, önéletrajzi elemekkel. Legyen szó Revák Istvánról vagy éppen egy cicáról... Aztán elvezet bennünket a közelmúlt világába, a létezett szocializmus idejébe is. *A Méntelep* némi erotikával fűszerezett sztorija ilyen. A közügyekben (is) érdekelt szerző van itt jelen. Megint másutt karcolatszerűen ír, pl. a *Balatoni hekkben*, ahol a kisember csetlő-botló mozgása a jellemzők egyike. A tengeri halat idéző címben némi szatirikus elemet is fölfedezhet az olvasó...

Egymáshoz kapcsolódnak az ünnep- és hétköznapi, vagy egy balatoni nyaralás kényszerű pillanatai. A felszabadultság érzését gyakran beárnyékolja valami, ebben a tekintetben az egyetlen igazi kivétel a megtalált társhoz, a másik emberhez fűződő meghitt és biztos kapcsolat. Közvetve azt is sugallja ezáltal, hogy a szétszabdalt világban egyedül az ilyen vi-

szony vihet bennünket közel a harmóniához. Vannak persze a kötetben üresjáratok is, a legtöbbször megjelenő mélység pl. nem jellemzi a *Ferdén görbület* világát. Szerencsére azonban nem ez a fő „csapásirány”, hanem az imént jelzett értékrend.

És vannak nagyobb lélegzetű, a hagyományosnak nevezhető novellisztikát megtestesítő művek is. Az *Átszervezés* egy lélektelen hivatali gépezetet leplez le a kirúgások láncolatának bemutatásával. Tömör társadalombírálat a meghatározhatatlan időben, vagyis bármikor és bárhol megtörténhetett. Más tekintetben izgalmas az *Angyal a háztetőn*, amelyben széles tablót kapunk egy város életéről. Konkrétan is megneveztetett Székesfehérvár, így beszűkültebb a világ, de a megnevezés nélkül még általánosabb lenne. Ám kétségtelen, hogy így hangsúlyosabb az író lakóhelyéhez kötődése. A lokálpatriotizmusa. S tegyük hozzá: az angyali jelenlét értékei hasonlóképpen. A középpontban egy beteg kislány, Jázmin tragikus sorsával és angyallá változásával.

Nem szóltunk még a László Zsolt kisprózájában föllelhető hatásokról. Ő is emlegeti előszavában Rejtőt, Örkényt, Moldovát, Tamási Áront. Érdekes névsor, mind külön világ. A magam részéről az Örkény-hatást emelem ki, legfőképpen az *Egy szem barack* kapcsán. Ez az „egy-két perces” novella igazi kis remekmű. Az egyetlen épségben marad barack és gazdája sorsáról. Így ér véget: „...Már nem volt semmilyen ötlete. Az asztal árnyékos közepéről kitolta a barackot a perzselő hőségbe, az asztal másik felére, hogy hadd rohadjon tovább.” S a humor *A hentesnél* című írásban is számottevő.

Írónk megveti az erőszakot, sajnálja, hogy elsilányultak az emberi kapcsolatok, és vágyik a szeretetre, keresi a kiutat. Hogy ne a semmiben fűgjenek hídjaink. De azért várjuk tőle a verseket is!

(László Zsolt: *Függőhíd a semmiben*, Vörösmarty Társaság, 2022.)

BAKONYI ISTVÁN

*Lak Róbert: Ölelés,
(akril, olaj, vászon) 85 x 105 cm, 2021*

*Lak Róbert: Between Them sorozat,
(olaj, dibond) 40 x 60 cm, 2021*

*Lak Róbert: Between Them sorozat,
(olaj, vászon) 50 x 70 cm, 2021*

*Lak Róbert: Between Them sorozat,
(akril, olaj, vászon) 20 x 30 cm, 2020–2021*

*Lak Róbert: Soars bound to the ground II.,
(olaj, vászon) 50 x 60 cm, 2020*

FELLINGER KÁROLY

Cserebogár

Az apa elvárja gyermekétől, hogy az becsülje meg a játékait, vigyázzon rájuk, törődjön velük, de a gyereke tudja, érzi, a játékokat csak azért kapta, hogy lerázza őt az apja, hogy ne kelljen foglalkoznia vele, élhesse a szaros kis életét, ameddig lehet.

Az anya elvárja gyermekétől, hogy az ne akarjon kistestvért, helyette kérhet egy állatot, amivel persze neki kell majd törődnie, merthogy mindennek megvan a maga ára, hisz ezzel is munkára és szeretetre, gondoskodásra nevel, mert a mai világban a nőnek állatvédőnek és hű abortuszpártinak kell lennie, elítélni a gyilkolást, a háborút, közben jópofáskodni, mert az a divat, manapság majdnem kötelező; s hinni erősen, hogy nem élünk hiába.

* *

A kislány elereszt a búcsúban egy szép, fehérgalamb-lufit, egy szemfüles kisfiúcska megcélozza azt a jobb mutatóujjával, és a fehér lufi szétduzzan.

* *

A cirkuszban a bohóc dob a gyerekek közé egy almát, azok meg fejvesztve kapkodnak utána, de elvétik, az alma a székek alá gurul. A bohóc aztán eljátssza, hogy piros almát dob az egyik szomorú, szőke kislánynak, mire az úgy tesz, hogy elkapja és megeszi az almát, majd a lerágott csutkát visszahajítja a bohócnak, aki megpróbál kinézni a fejéből, s kacag, és sír a kacajtól.

SZENTE B. LEVENTE

Peremidő

Hamvas Bélára emlékezve

mesélik hogy az agyagvárosok pad-szilánkjain
szelíd virágoskertek voltak
ma kő és beton és téglá amerre csak ellátni

dicső énekmondók már nincsennek
odalent alusszák örök álmukat
de csitt! egyikőjük nevét sem ejtheted ki

esténként tapogó utcalámpák árnyai intenek
egymás nyomában tolong valami furcsa
letakart arcú enyészet

óceánként parttalan hömpölyög tova
a tömeg az ideg-gépezet
csöndet! sikongnak a névtelenek

színházjegyet nyomnak kezünkbe
hirtelen haragú vad angyalok
ők egyáltalán nem hordanak álarcot

elestünk után két emberré váltam –
attól kezdve hogy megértettem a peremidőt
az embert a szívet a fákat a madarakat
könyvekben a gyermekistent.

Fáj

mikor a költők
szeretnének nagyobbra nőni a virágoknál
dicsérik már az öreg fákat is

és gyermekeikhez hasonlítanak még egy kicsit
így keresnek otthont
kalitkát mindenféle létező nemlétező ketrecet

ez szabaduló művészet – motyogják vissza ha kérdezed
hogy körbe vegyék magukat
előbb négyzetek aztán hexagonális

majd kimondhatatlan alakú testekkel
öreg könyvekkel játszanak lélekben
alakváltó pénzisten küszöbnek vérző szíveket áldoznak

minden más csak fölösleg
születésük pillanatától átlátnak mindenen
intenek hát ne játsz azzal ami nincs a másmilyen szerelemmel

a porondot vért könnyet takarítani könnyebb
mint embertársadnak megbocsátani
jelek jönnek s mennek

kikopnak ahogy az emlékekből a bogarak
a lányomok furcsa dallamvilággá szelídülnek
megismétlik önmagukat

vad szelekként a hullámokkal összefognak
mi odabent reked arról ne is kérdezz
és sose mond ki szemtől szembe

hogyan szereted – ő nem tudja azt
ami fáj neked

ha mégis megtagadnád ezeket
kiálts és ordíts ha kell – semmi más az elhangzottakból
ne érdekeljen hisz szereted

mert igaziból szeretsz
még nevesincs s ez a fontos neked
így nem árulhatod el soha sem

a világ végéig kövesd
ahogy téged is a sokadik feledés

Emlékek láncá

az esőnek mi a könny
tévelygőnek az otthon
szabadnak a kerítés
kérdésnek a felelet

mond – mi igaz
azt kérdezed
ha mindenből csak egy van
s az is csalfa öröm

mikor kinek-kinek
önmaga a rém
ajtódon ki be járnak suttogások
jössz és mész

ismerős az
ismeretlen
lázadsz a semmi ellen
pedig önmagad sem ismered

el kéne kezdj valamit
hiszen érzed te
mily szép ha benned
tegnapok zárójele is a holnapokra
emlékezik

Éj ölében villanások

én – égi promenád
iszapos víz-tetőn
egykor lengő nád

bejártam
fa-lelkek lüktető
tájait

botra támaszkodva
shagall-őszben görnyed
hátam

ágyam száraz falevél
esténként puha moha omlik
alám

éj ölében
fáradt tücsök
muzsikál

csók-illat álmaidban
látlak – remegő tűz-pipacs én-képem
emlegeted

elalszom tenyeredben
mielőtt felébrednék hogy
vége már

Vívódások jelenkorra írva

(Anya és Apa emlékére, részlet a Sárgaház folyosója c. naplóból)

Az álmok elől sokan,
egyre többen kitérnek –
már nem hisznek semmiben,
nem követnek semmit

és letaposnak, ha kell, könnyörtelenül,
míg lassan megüresednek szavaik,
halkan csikorgó moraj lesz életük,
de észre sem veszik.

Azt mondják,
génjeinkben van minden ősünk –
talán, ők üvöltenek, mikor köröttem
szeretteim halva születnek.

Sosem tudják meg, milyen érzés az,
amikor a Hold az esőtócsákból iszik.
és, hogy látjuk-e még apát, anyával
kézen fogva valaha is?

*Megszámozott hiány ölében**(töredékek a Sárgaház folyosója c. naplójegyzékből)*

1

reggelente
már lehajtott fejjel mennek
az emberek

2

rövid a járda
ázott cigarettacsikkek fáznak
a távolban összeérnek a vasútisínek

3

hangyák bogarásznak
a zúgó folyó folyton azt kérdezi
hol vagyok

4

tengerek réme üldöz
naplementére otthon vagyok
mondom – elférek egy esőcseppben

5

lassan felfogom milyen lesz
beérni az éggel és a földdel
enyém a semmi – meg a könnyeim

6

mond ki úgy ment el
hogyan a világot nem látta
kiben lel megbocsátásra

7

szégyellem felülkerekedni
megkérdezni miért lettem rózsád
képzeletbeli tested ölében

Levél itthonról

„Veszprém és Parajd között, sóvidéki lebegés.” – Fenyvesi Ottó: Kileng a tó

Folytatnám barátom, innen tovább kanyarulat jön –
Hazafele utazom. A két Küküllő között élek,
lehetne akár útkereszteződésem,
a csupa jó föld, göröngy-vének oldalán.
Odakintről, valahányszor hazafele jövök, újra átölel e táj,
hisz tudnak valamit ezek a hegyek – a magas sziklák,
miként ágaik és a gyökerek, kik égbe nyúlnak, csillagszemű
juhászokkal
összekacsintanak, hisz ismered őket, ilyenkor sokáig hallgatnak,
érted, ugye –
Helyenként ahol elhaladok, gépszem figyel. Csak semmi titok –
elhitetik velünk
a lehetetlent.
S imádkozik az ember az égiekhez, tenni, mi mást lehetne.
Azaz, lenne, lehetne mást.
Halad a busz. Csöndben pipálnak e közben rétek, erdők,
ködben úszik
homok, kavics, szinte érzem, szemembe szúr.
Vakmerő partok feleselnek a rohanó vizeknek.
Kőrösi és Tamási arca néz vissza rám ugyaninnen, ugyanígy.
Karjuk int, ahogy te, a bodhisattvák, mások is tán. Figyelmeztet.
Ugyanabban a csarnokba igyekszünk, egyazon imákkal,
csupán a földrajzi adottságok miatt –
más teherhordókkal. Hogy magunkat még ide-oda eljuttattuk,
vajon a gépek, akik jól megjegyeznek maguknak, nem gondolod,
mi lesz, ha még belénk szeretnek. Mi lesz, amikor a ló mondja
meg,
hogyan mikor megyünk szántani.

Negyedik nap

Nem tudok aludni. Ránézek a telefonra: 23:23. Még mindig nem jöttem rá, mit akarnak nekem jelezni az égiek ezzel a fura dologgal. Vártam, hogy pittyenjen a telefon, csak egy apró kis jelzést küldene, hogy gondol rám. Persze hiába.

Már vasárnap elment, most szerda éjjel van. Gondolatban lejátszottam – több verzióban is –, hogy hogyan indul, hogyan ér oda, mit mond, hogyan öleli át Tündit, belebújik-e a hajába. Lejátszottam, hogy a volt asszony undok lesz, hogy sértődötten reagál majd, hogy ízetlen lesz az étel, amit főz, hogy hideg lesz az ágy, amibe bebújnak. Igen, kedves Tibor, szeretném, hogy rájöjjön, hogy a maga helye már nem mellette van. Kár volt megfognia a kezem, mikor magánál voltak látogatóban. Tündinek be kell bizonyítania, hogy vissza tudja magát csábítani. Kell a lelkének. Vigasztaltam magam, én nem vagyok túlsúlyos, neki lógott a tokája. Maga nem szereti a hájas-tokás nőket. Milyen lehet ruha nélkül? Most is maga mellé ágyaz magának, vagy van benne egy kis együttérzés... Ugyan, mit várnék tőle? Bosszút áll. Maga pedig a soha nem múltó hiányérzetét próbálja kielégíteni általa. Nem hiszem, hogy sikerül. Remélem, most maga sem tud aludni. Remélem, hogy mikor csókolja, beugrik, ahogy én csókolom, amikor öleli, érezze, hogy én máshogy ölelem. Amikor szeretkezik velem, jussak eszébe...

Kiraktam taroton is, mi lesz ennek a vége. Remélem, a valóságban érzi majd, hogy a levelezés és a hús-vér jelenlét, a leírt és a kimondott szavak, a testbeszéd, a gesztusok ütik egymást. Talán az a dolguk, hogy tisztázzák egymással a régmúlt sérelmeit, és lezárják a karmikus kört, hogy maga végre fellélegezhessen. Hogy felnyíljon a szeme, hogy ki tudja tárnai a szívét. Akár felém.

Mikor elment, elhatároztam, hogy könnyedén veszem, nem fogok ezen rágódni, van elég dolgom. Meg amúgy is, a sorsom ellen hiába kepesztek. Maga csak a dolgát végezte. Kiválóan sikerült megerősítenie engem abban, hogy rám is a másodhegedűs szerepe osztatott. Drága jó anyám és nagymamáim! Odafentről mit szóltok ehhez? Tudom, hogy hiába volt eddig minden próbálkozás, ezt a megalázó érzést újra és újra át kell élnem. Melyik őszám lehetett ekkora kurtizán, hogy még mindig nyögjük a bűneit? Le tudom-e vezetelni a félresikerült életemmel?

Ötödik nap

01:01 Még nem vagyok álmos. Zúg a csend, a testemben érzem az erek lüktetését, a szám kiszáradt, és valami nagyon mély, üres, sötét szomorúság ül rajtam. Már nem is fáj. Olyan ismerős ez az érzés, szinte természetes, hogy megint itt van. Figyelem magamban, ahogy egy kívülálló szemlélné. Egy kicsit sajnálom azt a kis ártatlan lényt, aki már sírni sem tud, mert örökre elfogytak a könnyei. (Ó, ez mily szentimentális mondat lett!) A csalódás és megcsalottság érzése már annyira természetes, hogy szinte hihetetlen, ha valaki őszinte szeretettel közelít felém.

03:03 Végre megjött a vihar. Dühösen veri az eső a tetőablakot, a kutyák ugatnak, de elnyomja hangjukat a dörgés. Esik, zuhog reménytelenül és valami óriási erővel, mintha kiszabadult volna végre a sok elfojtott indulat, megbántottság, harag. Kiárad, és üti teljes erővel a tetőt, a földet. Kitombolja magát, hogy aztán elcsendesedve szelíden bocsánatot kérjen a falevelektől, virágoktól, fűszálaktól, amiért bántotta őket. Szelíden simogatva még áztatja őket, hadd keljenek életre.

Nem aludtam eddig egy szemernyit sem. Bennem is ott volt lefojtva a megalázottság, a düh, a tehetetlen harag. Küldtem egy csókocskát viberen. Hülyeség volt. Ezzel csak feltüzelem Tündit, ha Tibor elmondja neki. De kellett valamit tennem, mert őrtjítő ez a nyomorult várakozás. Vajon mikor jön haza Tibor? Tész-vesz a volt asszonynál, míg az előkészíti magát a... milyen örült vagyok. Féltékeny? Az is. Ha tudnék aludni, legalább kikapcsolna kicsit az agyam.

De látod, megálmodtam! Téptem Tündi haját álmomban haragomban, aztán egy maréknyi a kezemben maradt. Kiderült, hogy rákos, Tibor meg vele maradt. Szép kis álom.

Utána pár napra jött Tibor egy csokor rózsával, hogy üljek le, mondani akar valamit. Kb. 1% esély volt rá, hogy megkéri a kezem. 99%, hogy el akar menni Tündihez. Ez utóbbi bejött.

Hajnalig hánykolódtam, aztán mire álom jött volna a szememre, kelni kellett. Két kávé, némi napsütés. Gépiesen öltözködtem. Mintha én nem is léteznék, csak a testem. A karikák nem is olyan mélyek a szemem alatt – nyugtáztam a tükör előtt. Kihúztam a szelektív kukát a kapu elé, közben csupa víz lett a cipőm a pocsolyától, de nem érdekelt. Az autóban feltekertem a hangerőt – szokásos gyógymód –, de valahogy olyan fura érzésem volt. Mintha a szélvédő letompította volna a külvilágot. Csak vezettem, nem éreztem a zenét, a sebességet, nem is tudom, hogyan értem oda az iskolába.

Vártam azt a kis pittyenést, egy életjelet Tibortól, de csak a helyettesítést jelző undok hang szólalt meg a telefonomon. E-mailek, vegyek fel kölcsönt, nyerjek, elkészült a számlám, fizessek... A suliba belépve felvettem az álarcomat. A tanár néni, aki kicsit álmos, ezért nem mosolyog...

Belül egy zombi, kívül egy robot. Lyukasórákban földhivatal, ingatlaniroda, könyvelő, a robot intézkedett.

Én valahol a kettő között azon töprengtem, hogy miért is szenvedek. Pár nap, és úgyszólván kiderül, hogy hogyan tovább. Képes leszek őt átölelni? Hát ez attól függ... Mitől? Őszinte lesz hozzám? Elmeséli majd, mivel töltötte ezeket a napokat?

Vajon azért nem küld egy apró kis ölelést a viberen, mert lemerült a telefonja? Vagy szándékosan kikapcsolta, hogy tudjon Tündire koncentrálni? Esetleg ez a kis álnok nőszemély kérte, hogy ne legyen elérhető? Biztosan addig „beszélgettek” írásban a látogatás előtt, míg odáig nem jutottak, hogy Tündi szegény egyedül van, nincs férfi, aki segítene neki, aki elvinné valahová. Tibor pedig bekapta a csalit.

Könnyű távolról szeretni. Valahol azt kívánja a gonoszabbik énem, a sértett nő, hogy maradjon csak soká, érezze ott is a feszültséget, hogy nem találja a helyét. Az emberi énem meg – a bölcsőbbik – az égiek kezébe teszi a dolgot. Ha úgy kell lennie, hát legyenek újra együtt. Bár nem hiszek már a szerelemben, de lehet, hogy ők tényleg egymásnak lettek teremtve. Én egy kis közjátéknak jó voltam. Ha olyan erős szálak kötik össze őket, akkor nem számít a toka, a háj. Na, ez gonosz volt! De igaz! Gondoljunk csak vissza Zsoltra és Erzsókra! Tíz év után a párom egy kövérebb és egyszerűbb nőt választott helyettem... Vajon van abban igazság, hogy a férfiak az anyjukhoz hasonló nőt keresnek maguknak? Micsoda mély gondolatok... Inkább megyek dolgozni, még fel kell töltenem a portálokra 18 ingatlanhirdetést. Jó lenne már végre egy eladás. Rám férne.

22:22 Ez a bűvös szám. A kiegyenlítődést jelenti számomra. És valóban, bár nem kaptam semmi jelet Tibortól, valahogy elmúlt az a tegnapi szorító, elviselhetetlenül nyomorúságos érzés. Átestem a holtpontra. Lesz, ami lesz. Voltam már párszor így az életben. Amikor valami nagyon rossz történik az ember akaratán kívül, ha nem tud tenni ellene, csak elszünetelni, első reakció a tiltakozás, a harag, a kapálózás, a vergődés, az önsajnálát, a dac, sértődöttség és begubózás. Aztán amikor túl vagy ezen, mint most én, elkezdesz megoldást keresni. Az elfogadás még messze van, de legalább elkezded a fejedet is használni.

Mintha kinyitottam volna az ablakot, és érezném a friss esőillatot, a napfény simogatását az arcomon. Újra kezdtem élni. Bár még csak épp elindult valami, de mintha kihúznám a hajamról fogva magamat egy sötét és hideg veremből.

Már megint a haj! Milyen fura. Ez nálam az erő és egészség jelképe. Álomban is megjelent. Tündi haja kihullott, és a kezemben maradt, és ő beteg volt. Lehet, hogy én a sörényemmel erősebb vagyok nála?

Most újra rádöbbenem, hogy hasonló helyzetekben soha nem akartam harcolni. Ha beledöglöttem is kis időre a megalázottságba és fájdalomba, akkor is hagytam elmenni, sőt én küldtem a másik nő karjaiba a férfit, aki-

ről azt gondoltam, szeretem. Ez lenne az a híres elengedő szeretet? Vagy csak nem bízom magamban, azt gondolom, nem kell küzdeni egy férfi szerelméért? Gyűlölöm és elutasítom a kezdetektől fogva a hazudozást, a taktikázást, a női praktikákat. Legutóbb, mikor erről beszéltünk Tiborral, kérte, hogy mondjak egy példát. Volt ilyen az előző kapcsolataimban, ha jobban belegondolok. Mikor egy hosszú, tízéves kapcsolatom elején jött a szerelmem fiatal kolléganője „kutyanézőbe”. „Véletlenül” lekéste a buszát, ezért a párom vitte haza, miután én megvendégeltem. Utána valahogy napi szinten porondon volt, filmeket adott kölcsön, édességet vitt a páromnak, aki rajongva ecsetelte, milyen szexi, ahogy látni a tangáját, mikor lehajol. Hagytam a dolgot, bár nem esett jól. Aztán elmaradt, mert egy másik pasit szemelt ki magának a kikötőben, ahol dolgoztak mindketten. Szerintem ezek a nők nemhogy nem nőiesek, sőt! A harcos amazon lehet, hogy szexi, de félelmetes is. Inkább férfias. Lehet, hogy izgalmas neki behódolni, de egy igazi férfi inkább igázzon le, minthogy megadja magát. De lehet, hogy ez is hülyeség. Egy biztos, valamit rosszul csinálok, ha folyton ide jutok.

Elképzelhető, hogy még mindig alábecsülöm magamat, és a gyenge férfiakat vonzom be. De az is lehet, hogy tükörképet tartanak nekem. Lehet, hogy én vagyok, aki képtelen kitérni a szívét, és inkább menekül, minthogy újra védtelen legyen? Megalkuszom a helyzettel, hogy ne legyen egyedül, ami mindig az újbóli egyedülléthez vezet. Az biztos, hogy azt már megtanultam, hogy mindig is egyedül vagyok, ha van mellettem férfi, ha nincs. Most ki tudja, hogy épp van-e még?

Hol vagy Tibor? Mit csinálsz? Merre jársz? Látod, megint letegeztelek, pedig a magázós játék már annyira természetessé vált, hogy ez már nem is állt a számra. Ez fura, hogy amint Tündi újra képbe került, nem bírlak rendesen magázni.

Akkor hát tegezlek, ez van. Azt mondtad, nem tudod, miért kell elmennem. Ha beszélsz velem, megnyugszol. Nem elsősorban szerelni mész, nem is csak a puncióért!!!, egyszerűen el kell menned hozzá. Nem tudod, lefekszel-e velem, nem tudod, meddig maradsz. Úgy szeretnél lenni, mint Szabó Lőrinc, egyszerre két nőt szeretni. Ha jól emlékszem, nem működött, tragikus véget ért. De majd utána nézek, hátha csal az emlékezetem.

Lehet, hogy nem tudsz kötődni? Van ilyen. Ez betegség. Bár nem vagy átlagos, nem tűnsz betegnek. Épp az fogott meg benned – a kék szemeden kívül – hogy annyira bújtál, annyira öleltél az elején... Ez már több, mint két éve volt. A férfi, akivel előtted két hónapig sem bírtam együtt lenni, azt mondta, hogy nagyon fogok én még szenvedni miattad. Ez bejött!

Hatodik nap

22:53 Végre! Semmi számmisztika! Lehet, hogy megoldódik ez a hülye helyzet? Ma pittyent a telefon. Ő írt, Tibor. 8:40-kor jött a reakció a tegnapi semmi után. Első gondolatom: Hál' istennek él, nem történt baja! 2. gondolat: Egy napig le sem fütyült, mi van velem, erről ennyit. 3. gondolat, válasz: „Nocsak, eszébe jutottam? Merre jár?”

Válaszolt: „Már tegnap is eszemben volt... Itt vagyok már Váradon.” – Ezt tudtam anélkül is, hogy írtad volna... – gondoltam. Válaszom egy fintor és egy bánat smile, utána: „Érezze jól magát!” Erre: „Köszönöm, úgy nem egyszerű, hogy eszembe jut, hogy szomorú. Keblemre vonnám most szívem szerint, drága szívem!” Válaszom: „Dolgozom, ne aggódjon. Koncentráljon arra, amiért odament!” Válaszolt: „Maga nem egy mindennapi NŐ, köszönöm!”

Tényleg dolgoztam. 20:45 után értem haza egy zalagyömörői ingatlan bemutatásából. De közben be-beugrott egy-egy kép. Most épp vacsoráznak. Mit isznak, vörösbort, pálinkát? Közben meg-megsimítod Tündi kezét...

Már lefűrödtetek. Tündi befészkelte magát az öledbe, úgy beszélgetek, hogy simogatod a haját, aztán lecsúszik a kezed a mellére... A duci nőknak nagyobb a melle... Most vajon mit csinálsz?

23:28 van. Túl vagytok a szeretkezésen, vagy csak dugtatok? Az fura lenne, ha külön aludnátok. Ugye Tündi horkol? A tokás nők biztosan horkolnak.

A fenébe, már megint ezek a hülye gondolatok. Hát nem mindegy? Így is, úgy is egyedül vagyok. Én, a „nem mindennapi NŐ”.

Holnap felmegyek Pestre. Nincs kedvem. Tegnap elhatároztam, ha ma nem üzen Tibor, akkor benézek Szentendrére, a régi szerelmemhez. Így viszont csak turizni megyek. Nem fogok válaszolni neki estig, már ha eszébe jutok. Bár kétlem... Mit dolgozik ennek az istenverte nőnek? Szerintem semmit. Elvitte őt fürdőbe, masszírozta a tagbaszakadt testét, és hallgatta a panaszait. Ha netán tényleg rákos a szerencsétlenje, én isten biz odamegyek és megrázom, de nagyon!

Jajj, hogy a nyavalya törje ki! Remélem, jutnak valamire, és nem hiába ment oda Tibor. És azt is őszintén remélem, hogy nem fog nekem hazudni erről az egészről! Fáradt vagyok. Sokat dolgoztam. Remélem, ma tudok egy kicsit aludni. Te, igen, nem maga, te, te, te! Már hallgatod a Regényes történelmet a youtube-on? Ott is három pók tanyázik a hálószobában?

Hetedik nap

23:06 Ma csak egyszer volt egy „delejes” szám, 18:18, mikor válaszoltam Tibor üzenetére. Épp indultam haza Pestről. Már reggel kaptam a viberen jó reggelt meg ölelés matricát, hmm... Lelkiismeret-furdalás? Vagy

tényleg nem történt köztük semmi, és rám gondolt reggel? Vagy történt, és azért gondolt rám?

Később jött még üzenet, mert látta is családomat Várad főutcáján. Na, ezzel mit akartak az égiek jelezni? Épp ekkor, épp oda kellett a testvéremeknek pünkösdi hétvégére menni? És épp akkor sétáltak, mikor Tibor arra ment az autójával? Megírta viberen, hogy észrevették. Egy idős bácsit vitt valahová. Tündi rokonát? Azt is írta, hogy gondol rám elég rendszeresen. Akkor meg mi a fenét keres még ott? Meg hogy megdelejeztem. Ha gonosz lennék, elátkoztam volna Tündistől! De ez nem az én stílusom. Az átok visszazáll. Ha annyira meg lenne delejeződve, akkor már rég elindult volna haza, hozzám... Írta, hogy komolyan gondolta, mert kicsit hitetlen voltam. Azt írtam, tudom, csak vigasztalni akar, de azért jólesik. Azt is írta, hogy majd személyesen szeretne megvigasztalni. Hm... mégis mikor? Meddig akar ott lenni? Írtam, hogy vagyok olyan naiv, hogy remélem, nem lesz miért vigasztalnia.

Pestről Balatonra hazafelé vezetés közben volt időm gondolkodni ezen. Megint figyeltem magam, mit érzek valójában. Ez, hogy eljöttem és kikapcsolódtam, nagyon kellett. Így túlélem a dolgot. Fehérvárnál jártam, mikor késztetést éreztem, hogy visszaforduljak, és elmenjek Szentendrére. Ha nem is Péterhez, csak úgy. Megszállni valahol, és másnap múzeumokat nézni, kiülni a Dunához, esetleg felmenni Dobogókőre. Aztán elvettem az ötletet. Annyira megfájdult a hátam, hogy meg kellett állnom Fehérváron bevenni egy fájdalomcsillapítót. Hát igen, a gerinc a tartás, a deréktáj az alázat. Meghajolok a sors akarata előtt, rendben van. Letettem már a büszkeségem, a másodhegedűs is tudja szépen húzni, nem igaz?

Nyolcadik nap

23:31 Tegnap biztosan sok volt Tibornak, hogy leírtam, bízom abban, hogy nem lesz miért vigasztalnia. Reggel egy csók viberen, semmi más egész nap. Megfogadta a tanácsom, arra koncentrált, amiért ment. Még jó, hogy ma nem volt túl sok időm ezen rágódni. Csak amikor erős késztetést éreztem, hogy írjak Tibornak, vagy küldjek egy képet, hogy strandon vagyok, és a kedvéért barnulok fürdőruhában. De leállítottam magam. Azt gondoltam, ő is így fekszik most a napon, csak mellette ott van Tündi. Kerek a világ! Nem akartam bekavarni, jöjjön tisztába az érzéseivel. De megszólalt a kisördög is bennem, ha nem érzékeli, hogy létezem, átbillen a mérleg, és elveszítem... Majd este, ha addig nem jelentkezik. Hát nem adott ma több életjelet, lehet hogy beszipantja szép lassan az a p..., a p...ba! Késő este ráírtam: „Látni-e már az alagút végét? Hogyan osszam be a lelkierőmet? Napokig, hetekig, hónapokig marad ott, vagy örökre?” Természetesen nem jött válasz.

Kilencedik nap

23:32 Tükörkép, szimmetria. Vajon a számok tényleg jeleznek valamit? Tükörképet tart nekem, vagy ő lenne a másik felem? Egyesek szerint ez hülyeség, én azért próbálok egy kicsit hinni ebben. Mármint abban, hogy van egy másik felünk. Ha van hideg-meleg, sötét-világos, nappal és éj, úgy a nő-férfi alkot egy egészet. Nem létezhet egyik a másik nélkül, ha mégis, az nem jó, eltorzul, megbetegszik. A kérdéses, hogy csak egy másik felem van, vagy több variáció is szóba jöhet ebben a biopuzzle-ben? Mert mi az ábra, ha az én negatív részembe is épp passzol az ő pozitívja, de mondjuk a Tündiébe is? Maradnék az egyverziós modellnél.

Ma válaszolt Tibor: „Drága szívem, szerda du. magánál leszek. Ha lehet. Ölelném és csókolnám magát! Ha hagyná!” Öt darab csókocská után. Szóval egy hétre szolt az otlét. Kíváncsi vagyok, miért. Válaszoltam: „Örülök, hogy látom még.” Adtam egy házi feladatot, írja le, hogy lelki szinten hogyan alakultak az ott töltött napjai. Kész örület, de jobban érdekel, mint a fizikai szinten történt események. Persze azért az sem mellékes. Felállítom a szokásos skálát a legrosszabb és a legjobb kimenetel között. Nos, mi lehet a legrosszabb? Talán az, ha az ott töltött napok alatt Tibor rájött, hogy neki Tündi az igazi, rá van szüksége. Ő a másik fele, aki mellett megtalálta a lelki békéjét. Ezt lehet fokozni azzal, hogy jó volt vele az ágyban, a konyhában stb... Ezért eljön még hozzám utoljára, hogy átöleljen, és közölje velem, hogy döntött, vele akarja leélni a hátralevő életét.

Mi lehet számomra a legjobb? Szerda délután úgy ölel engem, mint eddig soha, mert rájött, hogy felesleges volt elmenni, a nyugalomát itt leli meg nálam. Nem feküdt le vele, bár Tündi erre játszott, mert érezte, ha megteszi, már nem lesz többé olyan a kapcsolatunk, mint eddig. Esetleg bocsánatot kér, amiért ennyi szenvedést okozott nekem.

Köztes verziók, amik inkább negatívak:

– Elment, de ugyanúgy maradt, nem billent sem erre, sem arra. Továbbra is hiányérzet gyötri.

– Elment, kikapcsolt, töltődött, de visszajön hozzám is, míg Tündit bezsongatta, kínlódás lesz a folytatás, mert nem tud dönteni.

– Testileg nem volt annyira jó az együttlét, de lelkileg megtalálta újra.

– Lelkileg nem érezte a kielégülést, de testileg teljesen új, felemelő élményt kapott.

Nem gyártom tovább a verziókat, szerdán talán minden kiderül. Már csak a holnapot kell valahogy átvészelnem, ezt már akárhogy is kibírom. Én küldtem Tündinek egy bort a sajátunkból. Kíváncsi vagyok, ő küld-e nekem valamit? Ha igen, biztosan kidobom. Meggyűlöltem őt, pedig először nyitott voltam felé. Akár egy normális emberi kapcsolat is kialakulhatott volna, de erre már nincs esély. Tiborral sem tudok már olyan lenni, mint eddig. Összetört bennem egy darabot, amit nem lehet megjavítani.

Ettől még működhet tovább a kapcsolatunk, ha esetleg még velem (is) szeretné folytatni. De a szívem köré lerakódott egy újabb réteg.

Tizedik nap

23:01 Ma nem volt semmi bűvös szám, átlagos volt minden. Reggel értekezlet, utána bevásárlás, főzés, majd lehúztam az iskolában azt a pár órát, délután meg elkezdtem építeni a kerti sütőgetőt. Azaz eltereltem a figyelmem a lelki dolgokról. Jól kifáradtam. Estefelé néztem rá a telefonra, jött Tibortól egy ölelés és két csókocska.

Halandzsanyelven válaszoltam szmájlikkal, mert nem tudtam szavakba önteni, mit érzek. Már anyukájánál van, tőlem nagyjából hetven kilométerre. Odafele is onnan indult, hazafele is onnan jön. Túl hosszú lenne az út, így praktikusabb, vagy kell egy kis köztes idő az átállásra? Ma valahogy üresnek éreztem magam. Nem volt jó kedvem, pedig süttött a nap. Valami súlytalan állapot vett erőt rajtam, mint vizsga előtt. Mindegy már mi lesz, csak legyünk túl rajta!

A lelkem egyik percben végtelenül örül, mert holnap itt lesz mellettem Tibor. A másik percben meg úrrá lesz rajtam a kétségbeesés. Szeretném hallani az igazságot, bármi is lesz az. Már előre leszenvedtem a magamét a legrosszabb verzióhoz mérve.

Kíváncsi vagyok, hogyan fogok reagálni az érintésére, az ölelésére. Szeretném, ha nem feszülne tiltakozásba a testem. A lelkem fáj, de bármit tett, meg akarok bocsátani, nem akarok rá haragudni. Holnap majd kiderül, lesz-e folytatás.

Szerdán megérkezett Tibor. Osztálykiránduláson voltam, szinte egyszerre értünk haza kora délután hozzám. Épp belépett a kapun, mikor befordultam az utca végén. Előtte hívott telefonon, hogy már úton van hazafelé. A hangja szokatlanul fényes volt, és kicsit furcsa. Kértem, ha előbb ér hozzám, menjen be, hiszen van kulcsa. Majdhogynem engedélyt kért, hogy beléphessen a kapun. Tudtam, hogy megtörtént köztük, amit nem szerettem volna, bár mikor elment hozzá, 99%-ban biztos voltam benne, hogy így lesz.

Amikor hazaértem, átölelt. Nem is tudom, mit éreztem. Örültem neki, de tele voltam bizonytalansággal. Hozott egy csomó mindent, bort, kolbászt... Részletesen elmesélte, hogy kitől, hol, hogyan vette a bort, pedig tudta, hogy én most először mást szeretnék hallani. Tündi nem küldött semmit, legalábbis remélem... hisz Bernitől is kaptam anno egy kis emlékeztető ajándékot, nem győztük szedni a gyógyszert utána. Tényleg, Tibor mindegyik volt nőjével lefekszik még évek után is, vagy csak engem ér ez a „szerencse”, hogy miközben velem van, vigaszt nyújt az elődöknek? Nagy marha vagyok. Ja nem, számár! Nem ló, mert a lovaknak szép a lába...

Aztán elmesélte, miről beszélgettek, azt is, hogy voltak kirándulni meg fürdőben is, azt is, hogy valami kerti bútort buherált neki. Azt nem, hogy mellette aludt. Arra rá kellett kérdeznem. Várta, hogy én tegyem fel a kérdést! Hogy ki tudja élvezni a szenvedésemet! Természetesen együtt aludtak, bár Tündi, a tisztesség példaképe álszent módon megkérdezte Tibort, hogy hova ágyazzon. A kurva! Én a helyében eleve a vendégszobába ágyaztam volna. Ő felhívta az odacsábított férfit a keringőre, aki boldogan kihasználta a lehetőséget. Amikor Tibor elmondta, lefagytam. Kicsit reméltem, hogy jelentek neki valamit. Tehát semmit, csak tart a személyemben a közelben egy idiótát, akit lehet dugni, ha nincs más. Nem tudom, miért nem küldtem el a fenébe. Talán azért, mert Berni, az előző nője is ezt tette, nem is egyszer. Én más vagyok. Nem teszem ki a szűrét. Értékeltem, hogy őszinte volt.

Remélem, hogy a sorsom kereke fordul végre ezáltal, és leszáll rólam a családi átok. Bújt hozzám beszélgetés közben. Meg akart csókolni, de nekem nem ment, az volt bennem, hogy egy napja még azt a dögöt csókolta és ölelte. Az ágyban sem bírtam a simogatását. Fel is adta. Fél kézzel átölelt és aludni próbált. Én feküdtem mellette nyitott szemmel, és ürességet éreztem. Aztán az anyámra gondoltam, aki épp ily nyomorultul érezhette magát, aztán a nagyanyámra, és elkezdtek folyni a könnyeim. Öntudatlanul hozzádörgöltem a fejemet Tibor nyakához. Aztán végigtöröltem a hajammal, nyúztam a karját, a derekát, le a fenekén és a lábain át a talpáig. Úgy éreztem, megtisztítom Tünditől, le kell róla vennem az érintését, a beteg lényét. Ő ettől felélénkült, és elkezdett csókolni. Már tudtam viszonzni, vadul, dühösen, mégis érzéken. Ettől betüzesedett, és ölelt, éreztem hogy kíván, most engem, itt én vagyok, és senki más. Áadtam magam neki. Ismerősek voltak a mozdulatai, de a Tündinél megszokott régi pózok közül is bedobott egyet-kettőt a repertoárba. Nem érdekelt. Beindultam. Elengedtem magam, és nem volt már külvilág, csak ő és én. Azt éreztem, hogy ki kell adnom a dühömet, belevájtam a körmeimet a hátába, a fenekébe... Szorítottam, azt akartam, hogy bennem legyen, megtisztuljon, érezze, hogy szeretem, és megbocsátok neki. Folyt rólunk az izzadság, nem tudom meddig szeretkeztünk, de sokáig, nagyon sokáig, és a végén fáradtan és boldogan nyúltam el a lepedőn. Megkönnyebbültem. Az elmúlt hét szorító terhe, az a nyomasztó érzés a gyomorszájnál elmúlt. Könnyűnek és nyugodtnak éreztem magam. Hálát adtam magamban a Jóistennek és az égieknek. Nem neheztelek már rá. Nem fogom bántani a csípős megjegyzéseimmel, és talán Tündinek is hálás tudok majd lenni kis idő múlva. Hisz megmutatta a mostani arcát, ezáltal talán rádöbbenette Tibort – legalábbis ő ezt mondta – hogy már nem érez szerelmet iránta. Csak túldimenzionálta ezt, ahogy mi, nők szoktuk. Most közeli jó barátjának tekinti. Remélem, ez is elmúlik idővel. Ha Tündi rossz passzban van, lehúzza Tibort érzelmileg, és nem akarom, hogy tartsa vele a kapcsolatot.

Persze ezt nem mondhatom Tibornak, de őszintén remélem, kikopik az életéből ez a vámpír.

Hiába kerestem a facebookon, valószínűleg letiltott. Tudja, hogy bűnt követett el ellenem. Szánalmas. Pedig olyan szép kis üzenetet küldtem volna neki: „Áldjon meg az Isten azért, amit tettél, kedves Tündi! Remélem visszafizeti neked a sors százszorosán. Öllelek: Anna”

*Lak Róbert: Földhöz kötött szárnyalás,
(olaj, zománcfesték, vászon) 50 x 60cm, 2020*

BUVÁRI TAMÁS

Valaki rám lehel

A tejködből lépek elő. Arcomon, testemen jégvirágmintázat. Becsukom a szemem, fejemet az ablaküvegnek támasztom. Felébredek. A jármű egyenletesen hasítja a levegőt, az üveg hideg érzetet kelt. Világokat választ el egymástól. A hó borította hegyeket, a felettük gomolygó szürke párát, és az utasok szűk környezetét. Ilyen szélsőséges körülményekre azért nem számítottam. Nem számítottam semmire. Az időjárás eszembe se jutott, egészen mással voltam elfoglalva, amikor elindultam. Régóta nem számítok semmire. Elfogadom azt, ami történik. Velem történik egyáltalán? A szitakötő monoton kerepel a levegőben. A jeges körülmények ellenére kitűnően érzem magam. Az egyetlen kellemetlenség, hogy a menetjegyhez nem jár fűtés. A jármű hátsó traktusában ülök, a gép sokszor zuhan, az üzemanyaggal rettentően spórolnak, két hete mínusz húsz fokot mutatnak a hőmérők, ezt megelőzően közel kétméteres hó hullott az országra. Így nagyjából csak a légi közlekedés működik. De minthogy a magyar honvédség légi járművei a haború kitörése óta rendkívül elfoglaltak, alig tudtam jegyhez jutni. Ülőhelyem így mintha űrkabin, de legalábbis odüsszeusi hó-jacht, s noha nem akarom tovább fokozni, jeges tengeren ringatózok mégis. Születésem és halálom óta hűvös (kimért) időutazó vagyok. Nem éppen úgy, mint a többi ember. Nem, tagadhatatlanul nem. Ha konkrét tered nincsen, legalább időt találj magadnak, mondom magamnak. Miközben jól tudom, hogy van, akinél fordítva (nem) működik.

Most megint a házat látom magam előtt, hófehér falaival, egyszerű, szögletes formájával, kis üvegszemeivel, több helyen sérült, szürke betoncserepeivel a háztetőn. De még véletlenül sem a pillanatnyilag engem és a terepszínű helikoptert körülvevő tében látom, hanem úgy, hogy nyár van, rekkenő nyár, és a szikrázó napsütésben áll, dacolva az elmúlással, mintha élne, mintha élni akarna, akárha élőlény volna maga is. Oda tartok, a házhoz. Még egy óra és odaérek. De ha akarom, és ezt teszem, elűzendő az utazás gyilkos unalmát, már most a szemem előtt lebeghet. Két viharvert kéménye van. Egyik sem füstöl. Alighanem megfagy majd bent a lehelet, ezt gondolom. Tagadhatatlan, tartok az odaérkezéstől. Most tehát a tájat magához ölelő tében látom. Méteres havak közepette, óriás jégcsapok fogságában. Sorsába beletörődötten áll, nem panaszkodik, hogyan is tudna, ebben tökéletesen hasonlít hozzám, az utazóhoz, aki egyfajta utolérhetetlen kényszerből utazik hozzá, a házhoz. Hova tűnt belőle az élet? Ezt kérdezem. Ezt kell megfejtenem. Az élet nem tűnhet el, az élet ott van, az életnek ott kell lennie a házfalak között. Erre gondolok az utóbbi

napokban, hetekben. Ezért jöttem Magyarországra. Igaz, nem tegnap és nem tegnapelőtt, csaknem időtlen idők óta itt tartózkodok már. Éppen elég régóta tehát, hogy elveszítsem az engem körülvevő illuzórikus teret. A házban valamikor a magyar nagypapám lakott. És apám élt ott néhány évig, mielőtt tizenhat éves korában nyugatra, Németországba emigrált. De ezek a tények még mindig nem magarázzák meg azt, hogy miért épp most utazok oda, miért épp 2023 telén teszem ezt, amikor méteres a hó, és amikor jóformán lebénult a közlekedés, annak minden nagyszerű előrehaladottsága, fejlettsége és korszerűsége ellenére, cserbenhagyva mindazokat, akiket mindeddig sokvonalas tenyerén hordozott. Például szerencsétlen engem. E szerint nekem éppen akkor kell mennem, amikor nem lehet? Ilyen sárból gyúrtak volna? De ki az egyáltalán, aki gyúrva van, aki odautazik? Semmiképp nem lehetek csak én.

Kinyitom az ajtót. Az történik, amire számítottam. A házban dermesztő hideg fogad. Nagy levegőt veszek, belépek az előszobába, s onnan a konyhába. A konyhaasztalon több tucat alma: gondosan, szépen, egymás mellé rakosgatva, mértani pontossággal, hogy még véletlenül se érjenek egymáshoz. Sorakoznak a maguk szerény, számomra most a félresiklott teremtest idéző fraktálrengetegében. Az asztal hátsó részén, az almákra dobva, egy különös, oda nem illő tárgy: egy hófehér kalap. Elvigyorodok/megrettenek. Megkapaszok. Hirtelen villanásra fehér öltönyös, fehér hajú férfi ül az asztal melletti konyhaszéken. Némileg (tökéletesen) hozzám, az érkezőhöz hasonlít. Bambuszból készült sétatbotját pörgeti. Kora meghatározhatatlan, tartása egyenes, mozdulata könnyed, súlytalan, ennek megfelelően elegáns, valamiképp, éppúgy, mint ahogyan arra számítottam, megnyugtató és lelkesítő egyszerre. Megszédülök megint. Miközben elégedettség és félelem tölt el egyszerre. Netán valamiféle szent időbe, egyfajta szent mostba léptem volna? Kvantumlenyomat? Mégis létezik tehát? Az alak kézbe kap egy almát és beleharap. Aztán ugyanabban a pillanatban eltűnik. Boldogság? Igen, egészen biztos vagyok benne. Néhány pillanatra szerotinhányóim csordultig emelkednek, belobbannak, majd sajnálatos módon elcsendesednek. Tudtam, tudtam, a rohadt életbe... Ezt dadogom, miközben mindkét lábam remeg. Akkor veszem észre, hogy markomban még mindig a konyhaajtó kilincsét szorongatom. Elengedem. A jelenség valóban szédítő, s még ha számítottam is rá, rendkívüli hatással van átfagyott testemre. Nemhogy megdobogtatja, hanem egyenesen kiszakítja mellkasomból a szívemet. Amelyet megannyiszor próbáltam magam elé képzelni, sikertelenül. Néhány pillanat múlva nyugodtan ver megint. Fine landing. Éppen ott vagyok, ahol lennem kell.

Most süket csend. Mintha egyhelyben topogás. Mintha múlt és jövő szövetkezett volna, hogy aztán közös erővel lekasabolja a jelent. Amit végre megtaláltam, kifordítottam és fülön is ragadtam. Közös nevezőként

mindenképpen az elmúlás jut eszembe. Miközben én magam az újjászületést hajtom, loholom. Keserű szájjal, kérges talpbőrrel, görbe háttal, horpadt seggel imádkozom. A sikertelenség termékenynek látszik. Mielőtt azonban teljesen belezavarodok, jobb, ha rögzítem a rögzítendőket. Időszámításom szerint 2023 decemberében vagyok Krisztus után szabadon, Magyarországon, a Bakony hegység közepén, magyar nagypapám házában, biztonságban, miközben az ország keleti felében háború dúl. Az úgynevezett szépszobában fűtöttem be a cserépkályhát, a pajtában találtam hozzá tűzifát meg újságpapírt. A Nemzeti Sport egy régebbi számát áldoztam fel a temperálás évszázados oltárán, a homokszínű cserépben. Miközben papírgombócokat készítettem a kissé nedves lapból, észrevettem, hogy a legtöbb írás a Szocsi téli olimpiáról tudósít. Fegyelmezett röptű, kékmezes síugró csiholt számomra lángokat. Aztán tovarebbent a lobogó kékségben. Később, mire e-füzetkém legfrissebb dokumentumát átlapoztam, már egészen melegem lettek a kályha csempéi. Egy puha porronggyal át kellene törülgetnem az egészet. Mondom magam elé. A házban vagy valami visszaszivárgott, vagy az új jégkorszak uralkodik. Lábfejem lefagy, ezt pontosan érzékelem, kibújok a cipőmből, felkuporodok az ágyra, amit néhány perce húztam közelebb a kályhához, de talán mégsem elég közel. Nyomorult szerzetesként ücsörgök, didergő lelkemet (?) a béke ostromolja. A szépszoba a ház utca felőli szobája, berendezése szerény, egykori szükségre szorító. Akárha egy múzeumba léptem volna. Rövid bécsi zongora, Singer varrógép, paraszt barokk szublót, interziás szekrény, baldachinos ágy. A szoba közepén egy biederbe hajló asztal, négy tonett, három gyékényfonatú ónémet szék. A jéghideg északi falon egy Utolsó vacsora reprodukció. Talán Raffaello. Ennem kéne valamit. Az áruló jobb keze a tálban. Hűvös, csodálkozó, felháborodott tekintetek kereszttüzeiben. A legalább annyira hideg déli és nyugati falakon egy-egy redőnnyel felszerelt ablak, valamint, megszámláltam: körben a falakon a létező legkülönbözőbb képkeretekbe applikált, összesen 73 darab családi fénykép. Ismerős tekintetek. Legtöbbjük régen halott. Próbálok felengedni. Egyelőre nem sok eredménnyel. Találok egy ősrégi (Tesla) kazettás magnót és néhány kazettát. Bekapcsolom. Épp csak serceg. Felismerem Mahler hetedik szimfóniáját. Felismerésemnek örülök. Hallgatom az égő fahasábok morajlását a kályhában, amiből kétségtelen savanyúszagú füst szivárog, évszázados építmény. Kint az utcán egy hókotró mászik, hangját előbb tökéletesen felpuhítják, majd elnyelik a házat körülölelő méteres hófalak. Lemondóan figyelek. Immár természetesen befelé. Valóban célom volna a múlt lerakódásai miatt keletkezett füsttől ezen utópisztikus hangokra szépen lassan megfulladni? Nem hiszem. A házban most megint csend. A kisszobában találok egy hőmérőt. Nulla fok. Lélegzet bent ragad. Mondom csak úgy magam elé. De még mielőtt, bevágom a kisszoba ajtaját. A konyhában kénytelen leszek/vagyok befűteni a vaskály-

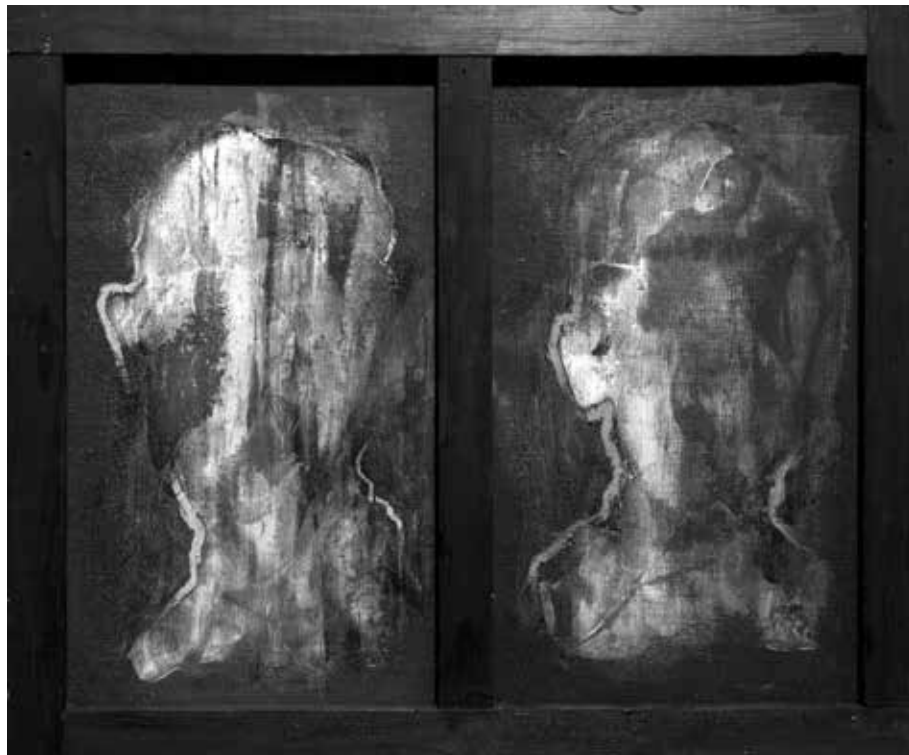

hát, a sparheltet. Szerencsére találok egy retrográd olajradiátort is. Bekapcsolom – szikrázik, villan, zötyögni kezd. Kétoldali támadást indítok a hideg ellen. Amennyiben a vezetékeket meg akarom tölteni vízzel, muszáj lesz folyamatosan fűtenem. A pajtában, amihez vaslapátom nyomán hamarosan bobpálya-szerű út vezet, vagy kétévnnyi tűzifát találok, precízen felhalmozva. Ezek szerint mégsem lesz belőlem jégszobor. Hosszú évek óta nem jártam itt, gyerekkoromban azonban alaposan megtanultam a házat. A napok múlásával egyre otthonosabban mozgok benne. A konyhában van a legnagyobb hőingadozás. Befűtéskor huszonöt, reggelre tizenkét fok. A falak bájos zavara: nem tudják, izzadjanak-e vagy sem. Az almákat a konyhaasztalról bepakoltam a kamra csomagolópapírral fedett polcaira, magyar nagypapám az utóbbi napokban nem mutatkozott, tiszta a levegő. Úgy döntöttem, itt tartózkodásom idejét egy sejtszintű tisztító-kúrával kezdem. Érzem, utazásomhoz, azaz nagypapámmá válásomhoz könnyűvé, áthatóvá, tisztává kellennem. Húst, cukrot, alkoholt jó ideje nem fogyasztok, s a kúrát most az összes többi ételmisszerrel kiegészítem. Hét napig csak vizet iszom. Aztán már nem bírom tovább. A szomszéd nénitől, Annus, sikerül krumplit, hagymát, kávé és tojást szereznem. Almával, körtebefőttel el vagyok látva rendesen. Közérzetem egészen jó, már az összes a házban található dokumentumot átlapoztam. A könyvek, a füzetek és a számlák alapján annyit sikerült megállapítanom, hogy a házban három generáció hagyta nyomát. Még a tojáshoz tartozik, amit egyébként szintén nem túl nagy kedvvel fogyasztok, hogy az egyikben szépen felismerhető, körülrajzolható csibe-kezdeményt találok. Varázslatos látvány az aranyba oltott élet. Mielőtt tűzbe hajítom, mert azt teszem, úgy látom, kicsit megmozdul. De hát ez képtelenség, mondom csak úgy magam elé. Aztán a tűz sercegve itatja le róla az egykori életvizet. Akkor gondolkozok el egy házi oltár létrehozásán. A konyha szembe-falában volna hozzá hely. Méretes kis bemélyedés van ott kialakítva, száradt levendulacsokrot tartalmazó porcelán váza áll most a közepén. Nyáron majd szerzek egy tojtyúkot, és beültetem a váza helyére. Erre gondolok. Immár jól elfoglal anyagcserém megszervezése, fontos dolog persze, mondom magamnak, amennyiben sikerrel kívánom betölteni a feladatot, amiért ide érkeztem. A sejtszintű egyébként jól sikerült. Beöntést is alkalmaztam. Hozzá megfelelő felszerelést a kamra mázolt szekrénykéjében találtam. Az éjszakák már valamivel nehezebben csordogálnak. Többször előfordul, hogy szellemeket látok a hirtelen felboruló vak sötétben. Szokatlan, testetlen fényhullámlás. Sosem tudom megállapítani, örülnek vagy bosszankodnak-e ittlétemen. Olyan érzésem van, mintha inkább dühösen, tehetetlen sértődéssel vennék tudomásul, hogy elfoglaltam egykori/máig életterüket. Ugyanis az a megérzés válik meggyőződésemmé, hogy a szellemek az ősemhez tartoznak. Talán épp a dédpapámhoz, kinek kegyetlenkedéseiről már sokat hallottam apámtól. A történetek, még ha kettővel osztottam is

azokat, a maguk nemében hátborzongatóak voltak. A padlás felől éjjelenként megrögzött karistolás, fémes sepregetés hallatszik. Fogalmam sincs a hangok mibenlétéről, vagy inkább bele sem akarok gondolni. A felrucanáshoz sem gyűjtöttem még elég bátorságot. Nappal hiábavaló volna, éjjel meg ki volna az az elvetemült, aki felmerészkedne. Amikor legtöbbször hajnaltájt felébredek, halkán duruzsol a csempevár. Füstölgése megszűnt, szépen bemelegedtek a járatok, a folyamatos fűtés előnyére vált.

Fontos körülmény még, hogy tökéletesen el vagyok vágva a külvilágtól. Értem ezalatt, hogy elektronikusan semmi, de semmi elérhetőségem nincsen. Apám egyik alapfeltétele volt ez. Utazásom kezdetén feloldhatatlanul kikötötte. Okosomat, lapomat begyűjtötte. Még jó, hogy szerény programozású e-füzetkém velem lehet, így azon keresztül élhetem ki pixelfüggőségem. Remélem, legkevesebb az áramellátás zavartalan lesz a faluban, különben jegyzeteim egy idő után könnyen abbamaradhatnak, hacsak nem választom kényszerűségből a grafitot.

Bánd, 2023. december 11.

*Lak Róbert: Bináris,
(akril, olaj, vászon) 55 x 46,3 cm, 2021*

KIS-TAMÁS EMMA

Fekete királyok

Nem látszik a Hold fénylő udvara,
csillagtalan most és sötét az éjszaka.
Néhol tűz lobban fel, megcsillan a fénye,
az utca kövei közt feketéllő vérben.

Üresek az utcák, csak kárhozott lelkek
kóvályognak, hátha bocsánatot lelnek.
De itt nincs bocsánat, gyilkosoknak nincsen
kik örömüket lelték mások könnyeiben.

Kiknek élet s halál semmi más, csak játék,
s nem vezette őket, csupán ártó szándék.
Ők a sötét király az élet sakktábláján.
Kik életben maradnak más életek árán.

De lelkük börtönéből sosem szabadulnak...

Halott szabadság

Falak közé zárt szív dobban,
kalitkának rácsa roppan,
szabad már a rab madár,
láncát vesztve tova száll.

Szállnék én is a magasba,
kint és halált hátrahagyva.
Rálépnék az arany hídra,
Mit a nap a vízre írna.

De a nappal éjbe fordul,
ember szörnyeteggé torzul,
vérét ontja ön vérenek,
s pusztulást hoz ön népének.

Falak közé zárt szív dobban,
pusztulásnak lángja lobban.
Száz megvívott viadal,
Vértől mocskos diadal.

JANÁKY MARIANNA

Mínusz hit énteó

Karácsony van. Mikor műtötted meg először, magam? Felsírt a baba. Nem hittem el, hogy az élettelen gumibaba tud sírni, oázni, pedig a Jézuskától sírósat kértem, mert az iskolában hallottam, amikor egy negyedikes lány szünetben dicsekedett. De jó neked!, mondtam pityogós hangon. Ne ked soha nem lesz ilyen!, fordult meg, és a lófarkából kidugta fejét egy kígyó. Sziszegett, kinyújtotta a nyelvét.

Valaki, van ott benn! Valaki, van ott benn, apa, de hogy lehet ilyen kicsi? Egy hangszóró van benne, Verácskám, felelte apa. Az utolsó ajándéka volt. Hatvan éve. Pár nap vagy pár hét múlva tőle először és utoljára kaptam egy barackot a fejemre, és megnyomta az orrom. Hazudsz, Viharverám! – emelte fel a hangját, arcom elé a babát. Nem, nem, nem én boncoltam fel! Isten lehetett! Könnycseppjeink Ani hasára koszorút készíttetek. Felejsük el, máskor biztos nem teszel ilyet! Legyél orvos, sebész, olyan ügyesen berajzoltad tintaceruzával a műtét helyét! De hogy mivel vágtad fel ilyen ügyesen, nem tudom, mondta, pedig nem is látta a hasamon a műtétem helyét. Már én se emlékszem csak arra, hogy Ani műtétéének helyét összevarrtam zsákvarró tűvel, és a következő karácsonykor, Szent estén a bebetonozott sírjára tettem a babát, mellé egy gyertyát, amit anya gyújtott meg. Ő tavaly lett újra baba. De csak hetekre, nem évekre. Én pelenkáztam. Nem szégyellte már meztelenségét, ahogy én se szégyelltem két-három évesen. Meztelen futkostam mindenhol: utcán, kertben, át a szomszédba. Nyáron, 90 évesen adta át magát anyám a lelkemnek. Ekkor kellett ismét megműteni magam, pedig nem orvos lettél hanem festő-mű-és nő, akinek művei tisztesség kártyái, de azokkal se tud játszani és nyerni se. A képzőművész beragadt, témaszorulása lett, folyamatosan különböző vallások templomait, bombatölcséereket, kígyókat, felboncolt embereket, gumibabákat fest, utoljára mindezt egy 4x2 méteres vásznon, kék-sárga csíkos alapon, és körülötte a festett keret piros-fehér gyöngyökből kirakott, csillagos.

Nekem tetszett a műve. Előtte ő is keresgélte a neten, és ott kapott ihletet? Igen. „Az Amerikai Egyesült Államokbeli, nevadai Sedan-kráter 1962-ben keletkezett, a Sedan nukleáris kísérlet során elvégzett földalatti atomrobbantás következtében. A nyomok szabad szemmel is láthatók az úrból.” Igen. A háború temploma bombatölcsér, a fordított templomkúpola meg nem az ég felé, hanem a pokol felé tör.

Igen. Eladatlan festményeit pókhálók fűzik egygé, de szerencsére kezesztes pókot nem látok.

Most az éjszaka koporsóján csillagokból betűk: **TEMLOM**. Majdnem hajnalodik. Megyek a kocsival, tele a tank, üres az utca, csak egy pár le-
hulló hópehely tudná mutatni az utat, hova menjek. Katolikus templom-
ba soha. Régóta. Apám katolikus volt. Az Ő istene ölte meg Őt, együtt
velem. Elvitte tőlem, amikor épp 8 éves lettem. Anyám utána zsidó szere-
tett volna lenni, mert a barátnője az volt. Fékezek.

*Lak Róbert: Nyers csók,
(olaj, vászon) 50 x 40 cm, 2021*

BARNA RÓBERT

savas esők

savas esők
savanyú tavasz
odabent sajszagg
egy sercegő légy
nyikorog a zsanér
léthulladék
magányos cella
élet alatti élet
egy kockában élek

féliglétre kinyitva

féliglétre kinyitva
rokonlelkű pillangók
verdesnek itt
a tágasság zárva
légszomjas szárnyak
karmolnak az égbe
a léthorzsolás
tapsoló
törpe idő

az ürességben evezek

az ürességben evezek
viszi a szél
a tegnapi hajam
a lelkem lobog
a vizek felett
magam mögé
lapátolom
a semmit
idősodor
fodrozódó tajték
körbecsókol
a reménytelen

MOSONYI KATA

Konstruktív bizalom

V.J. Tatlin emlékére

Kopár faágak hátterén a freskó:
azúrban úszó bíbor felhőszigetek;
délután fél öt, december, fél-sötét,
tágra nyílt szemek és csituló idegek.

Túloldalt két ablak türkiz szemhéja
izzik, másutt meleg lámpafény, a közelgő
ünnep vásári forгатaga villog, az úzótt
világ hamis boldogsággal fenyeget.

A szél elállt, az eget egy vakító fehér
csík kettéhasítja: a születés misztériuma
leválik, s az alvadt vérű, már kiszikkad
placenta gomolyfelhőként elperog.

Hamuszürkére váltanak a síkok, az est
lesöpri a mesteri képzetet. Beáll a lét titka:
a színek és formák halhatatlansága –,
az örök változó konstruktivitása.

Horizont nélkül

Minek ír ujjával az égre a Lélek,
ha a világ tág terének
horizontjain ma is hasztalan tűnt
fel, majd bukott le egy könnyes
szemmel sepregető angyal?
Csillagporos szárnya úgy kong,
mint üres légben a kolomp.

Háttal a felkelő nappal, a Mecsektől
az Óceánig szárnyal képzeletem,
szemközt a naplementével. Szégyen
nélküli kitarulkozásban landol

előttem, testetlenül a statikus
csendben létezésed magányos
verdesése az ég ablakterében.

Kérdés

Mégis mi felemelőbb:
évtizedekig hóben-fagyban
kitartóan állni egy újságokkal
megrakott fabódében,
és kiéhezetten, kiélezett
figyelemmel várni egy
tartalmas mosolyra, vagy
odalépni és átvenni
az Élet és Irodalmat,
a heti szellemi táplálékot?

Látvány

Kihültek a budai hegyek.
Egykor lángolt bennem
a látvány, ahol emlékek
sokasága éltette a televényt.
Mára csak kő, szikla,
szikkadt lombsátor,
mögötte, takarásban valami
egykor-volt élet. Mára
közöny, ridegség, jelentés
nélküli lét-övezet.
Kirándulóhely, másoké.
Csak a szemem a befogadó,
a szívem kihült: kő, szikla,
törmelék, földdel egyenlő.

Úton-útfélen

Táskámban az „angol kisokos”,
viszem magammal a vonaton is,
mert fontos, mert most ildomos.
Viszlek veled téged is, tudod?
Ha akarod, ha nem akarod.

Biflázom holtig az oktalan
szabályokat; veled a lét törvényeit is
tanulom, de mérgelek, mert
utálok a kivételeket, az meg van
bőven, nemcsak kivételesen.

Ám kivételes az élet, ahogy bánik
velem, mert kegyelem bősége tartja
fenn életem; áldom a Fenntartót, hogy
többször megleckéztetett. Megtart
az úton, vándorszellemem Ő hajtja.

Végleges

Gondold meg: ez már
végleges? Ez a tengermélyi
süket csend, ez a tőlünk
idegen, dermesztő úrhideg?

Akkor minek, minek volt
a nyarak hője, ha csak
a jégverése didergeti a
rideggé ernyedő tűnt hitet?

Már senki sem oldja fel
a kihűlő lelkeket.
Akkor minek, minek már
óvni az emlékeket?

NÉMETH ISTVÁN PÉTER
A létezés karácsonyi ünnepe

Vasadi Péter Karácsony, 2017 című verséről

*„Ha nem vagyok többé a földön, ó fám,
Susogtasd... – a költő szeretett még élt.”
(Rabindranat Tagore)*

2020 karácsony-váró ádentje jó. Vasadi Péter várakozásaiból több esztendőn át is kaphattam üdvözeteket, jó volt meghitt, beszédes csöndjeinek egy-egy szeletében részesedni. A postáin Rákospalota pecsétje, s a küldeményeken mindig ott szerepelt a feladó neve s utcacíme is: Magyar utca. Jelenits István idézte az *Újpalota – Rákospalota – Pestújhely* című kalendáriumából azt a VP-verset, amely a Magyar utcáról szól (*Rövid utcámat átfújja a szél*). Ennek a költeménynek a soraiból is maga elé képzelheti az olvasó azt valóságnál is igazibb állandó lakhelyet, amelynek utcájába, kertjébe és falai közé esztendőről esztendőre megérkezett az ünnep. Eljött? Elment? Ott is maradt, ha el sem ment? Az egész létezés végtelen áramlata kapott utcányi szűk medret a számára? Valószínűleg: igen:

*rövid utcámat átfújja a szél
macska oson vízszintes hóesésben
szemben a házoldal kezd tavaszodni
a padlásablakban leng nemzeti zászlóm*

Jelenits István atya szerint talán Istent szólítja meg soraival a költő, de az is lehet, hogy feleségének mondott hálát. Mind a két óvatos megállapítást érvényesnek érzem.

A mindenségben való létezésünk terét és idejét tán valóban a biztos pontok felől lehet bemélnünk: csak egy talpalatnyi föld és az arra vissza-visszakerengő ünnepek segítik érzékeltetni velünk országokat-földrészeket valamint évszázadokat és mitológiai korszakokat. A karácsonyok, a húsvétek egyaránt tagolták az időt a legegyszerűbb emberek számára is. Vasadi Péter vallomásai közül a *Mi az, ami jön?* című elmélkedése a Napkút kiadó *Sokunk karácsonya* című antológiájában is megjelent 2013-ban:

Jön a karácsony. Szeretek ilyenkor Bob Dylanre gondolni, a művére, a gitárjára, és mindenekelőtt a hangjára, amint vontatott, fölényes, forró, profetikus hangsúlyokkal bejelenti: Jön, jön a lassú vonat. Jön maga Jézus Krisztus. A karácsony nem a szeretet ünnepe. A szeretet ünnepe – megszakítatlanul

– az egy emberöltő. ...mindig drámaian ontológiai: a létezők létezése a Léteket ünnepli. Úgy, ahogyan tudja. Ezer módon, szerelmesen és szerelemtelenül, örömben, gyászban, tűnődve, élve, halva. Ha az emberi létezés nem ünnep, akkor mi az? Ha az emberi létezés nem ünnep, akkor mi az? Lenni jó. De éppen azért, mert maga a lét jó, fönn kell tartanunk ezt a jóságot, egymásban és magunkban.

A karácsony tehát arra figyelmeztette, hogy a karácsony misztériumát nem csupán december két napján kell komolyan – mint ünnepet – fogadnunk. Az egész létezés ünnepére kell, hogy figyelmeztessen minket Jézus születése. S akkor már minden más ünnepnek és hétköznapnak is erről kéne szólnia. Heidegger kategóriáit idézve, nem szabadna, hogy élesen elváljanak egymástól a szűkös (dürftige Zeit) és az ünnepi idők (Weile). A *Tanács* című kisszerkezetét beválogatta a *Fahíd* megrostált versei közé is. Ugyanazt az intelmet találtuk abban is:

*Mielőtt nyitnád szemedet,
hallgatózz.
Miután hallottál, láss;
ünnep az egész.*

Vasadi Péter rákospalotai évtizedeinek emlékére házfalára a napokban tábla került, hivatalosan ezzel is irodalmi emlékhelyé avatta a Petőfi Irodalmi Múzeum. A táblára a következőt vésték:

*„Uramnak udvara vagyok.
Nagy csöndje bennem lépdel.”
(VP)*

EBBEN A HÁZBAN ÉLT ÉS ALKOTOTT
VASADI PÉTER (1926 – 2017)
KOSSUTH-DÍJAS KÖLTŐ, ESSZÉÍRÓ, A NEMZET MŰVÉSZE,
1951-től HALÁLÁIG.
ÁLLÍTTATTA A PETŐFI IRODALMI MÚZEUM 2020-BAN

Láttam házfalakon márványtáblát azért, mert abban az épületben halt Napóleon vagy Goethe. Utóbbi Malcesinében hirdette, hogy 1786 szeptemberében: IN QUESTA CASA ABITAVA IL POETA... Vasadi Péter az emléktáblával jelölt házában több, mint két emberöltőnyit élt, s ahogy a vésett betűk is elmondják: alkotott.

Teljes életművével az élet diadalát hirdette a költő. S minden pokoljárásunk fölött az életörömet! Milyen öröme gondoljunk? Karácsonykor legalább, mikor máskor, ha az évközben nem, részesednünk kellene ebből

az örömből, ami Beethoven a IX. szimfóniáját meghallgatva mindig elérhető. Vasadi Pétert ez a zenemű a 'kíméletlen öröm' létezéséről győzte meg. Az isteniről. A karácsonnyal együtt óhajtotta:

*– uram, ennek a zenének
tűzszőnyegén lépdelve
jöjj el mindünket megítélni
végső karácsonyi vonulásodban...*

*(mögötted ezzel a
nagyloboncú fiaddal)
(A kíméletlen örömről)*

Ez az öröm éppen azért kíméletlen, mert ereje túl van az emberi erőn. S magunkról tudhatjuk egy másik Vasadi-versből is, hogy az emberi gyöngeiséget éppen ez az isteni erő biztatja, sőt az esendőket rázza erőnek erejével föl azzal, hogy élni s nem halni szólítja őket:

*Lenni nehéz.
Nem lenni semmi.
tehát nem is nehéz.
Ha mégis élsz,
és mégse vagy,
csak haldokolsz,
bár járóképesen.
Élned kell, hogy lehess.
És nem akárhogyan.
(/H/Epigramm-etika – Képlet)*

Vasadi Péter – refrénszerűen mondhatjuk tehát – a Magyar utcában élt és alkotott. Nem akárhogyan. Szavai felől is elképzelhető, hogy ha már költőként és gondolkodóként (sőt, egyben hívőként is) a lét egészének áradása érdekelte, mennyire érzékenyen fogadta azt az örök áramlást, s mennyire tudatosan állt annak sodrásába egy rákospalotai szűk utcában. (Barsi Balázs atya erre, az általa „belső sodrás”-nak a fölfedezését szorgalmazta szentekben, másokban és magunkban!) Innentől kezdve évtizedeken át nem különültek egymástól hétköznapiak és ünnepek. Egy, a hitéről faggató kérdezőnek a következőképpen válaszolt:

*... "hétköznapi" hitem nincs, azaz – ha muszáj a „hétköznapi” kifejezéshez ragaszkodnunk – a hétköznapot átélt hitem ünneppé teszi. De akkor mit kezdjek az ünnepnapokkal? Csak hétköznapiak vannak. Tehát csak ünnepnapok.
(Forgács Rezső: ... azt hiszem... Bp. Katalizátor Iroda. 1990.)*

Vasadi Péter, három esztendeje lesz, hogy 2017 novemberében elhunyt. A *Vigilia* karácsonyi számában olvasói a *Karácsony, 2017* című versét vehették kezükbe, amely azzal a két sorral kezdődött, hogy a „*Kerti vörösfenyőim alatt / ünnepelem a Születést.*”

*Kerti vörösfenyőim alatt
ünnepelem a Születést.
Negyven centiméteres csemeték
voltak; ma huszonöt métereseek.
Csöndbe' vagyunk, de hallom
a fatörzsek halk ropogását,
s ahogy mormolva emlékeznek
a nagyerdőre, hol rajokban
sorakozva kórust gyakoroltak.
Meg szoktam őket ölelni.
Nagy türelemmel hagyják.
Mikor átnyargal köztük
a szél, megrázzák magukat,
de fényes, fölényes nyugalomba'
maradnak.
Mindazt bírják, érzem, ami
a Megszületettnek kedvére
lehet. Az ártatlanság
növényi tudás. Ha tépi is
őket a vihar, védik
a riadt kisállatokat lepedőnyi
lombjuk alatt. Mindentudásuk
ára az, hogy nincsen tudatuk.
... A nagy csöndben, Főt felől
valahol kondul a harang.
Imádságba bugyolálva
megjött a Fiú.
Krisztus lelke, szentelj meg
minket.
Krisztus világossága, lobbanj
föl bennünk.
Te, örök születő, remény a neved.*

A karácsonyi versek és prózák világirodalmi teaurusza (a magyar költeményekkel, tárcákkal és novellákkal együtt) hatalmas. A Napkút kiadó *Sokunk karácsonya* címmel nyolc esztendőn át jelentett meg köteteket ez ünnepkörről szóló írásokból. Számptalan antológia, kalendárium és egyéb válogatás látott ezeken kívül napvilágot az elmúlt évtizedekben. A Ma-

gyar Posta mintha csupán pótolni akarta volna a mulasztásait, 1988 óta bocsát ki karácsonyi bélyegeket. Addig a gyűjtők az 1979-ben – Dürer halálának 450. évfordulója alkalmából – kiadott sorozatból ragasztottak föl olyan értékeket, amelyeken a Madonna a gyermekkel vagy a Háromkirályok szerepeltek. (Vasadi Péter is igen szerette a festőművészt: 1978-ban *Dürer metszet* című versével a pécsi *Jelenkorban* szerepelt, annak is karácsonyi számában. Lásd még a korábbi *Düreri dél* című költeményét az ezerkilencszázhetvenes évekből!)

Az elmúlt tíz esztendőben évről évre több atrocitás érte a karácsony ünneplőit. Először Alsó-Ausztriában gyűjtöttak föl templomokat éppen december 23-án, majd Franciaországban gyllad föl az első betlehem (a Savoy-i). Aztán már Magyarországon is több évben, több helyen. Brüsszelben az EU-s naptárakban végül nem tüntették föl semmiféle módon, hogy a karácsony – ünnep. A karácsonyfákat is felváltották Nyugat-Európa egyes részein az absztraktabb télfák. Mintha el-elfeledték volna, hogy a *Tannenbaum*-ot énekelték még a családok. A világon először a nagy európai gondolkodó és teológus Luther Márton állított karácsonyfát, földíszített fenyőt családja körében. (Hazánkban kisdédóvójában a 19. század húszas éveiben Brunsvik Terézia grófnő díszített föl fenyőt.) E karácsonyfa-állítás hagyománya nem szakadt meg akkor sem, amikor a világháborút követő világpolitika két részre osztotta Európát. Magyarország parlamenti épületének tetején fent volt a vörös csillag, de alatta kiskatonák segédkeztek a gyermekek számára az ország fáját a hivatalos épületbe, a kupola alá segíteni. A karácsonyi fenyőfáról remekbeszabott mesét írt Andersen, gyönyörű miniatúr verset Rilke, játékosat Weöres Sándor... (Fölsorolhatatlan a szerzői névsor, lásd a *Sokunk karácsonya* című könyvsorozatban az összesen 1 200 – 1 300 oldal terjedelmnyi szöveget!)

Szomorú, Magyarországon, a Balatonnál 2010 decemberében gyűjtöttak föl az első betlehemi jászlat (Zamárdiban).

Története van a fenyőnek, története a körülte ünneplő családnak. Vasadi Péter is megörökítette a karácsonyéji hangulatát Rákospalotán, a régebbi szentesték komoly és örömmre hangolódott kedélyvilágát, s azét a legközelebbiét, amire időzítette új költeményét. Amin nem vehetett részt, halála akadályozta meg ebben, hirtelen már csak versével lehetett jelen.

A költő halála és Jézus Krisztus születése egy másik, sejtelmes kontextusba is helyezik a költeményt, végképp metafizikai síkba. A vers maga pedig roppant egyszerű képekkel épül. A költő Rákospalotán igen bensőséges viszonyban élt szerény birtokának fáival. A 19. században a vidéki magyar gazdák, az úgynevezett „nemesi megelégedettség költői” simogatták meg szemükkel hasonlóan jószágaikat: Kisfaludy Sándor vagy Berzsenyi Dániel. Vasadi Péter nem volt hétszilvafás, de saját kertet és maga ültette fenyőfákat mondhatott magáénak. Fáí közelében ugyan gazdálko-

dónak – gazdának aligha nevezhette volna magát, ám kétségtelen, hogy a természetből fővárosi lakosként sem szakadt ki, még úgy sem, hogy szellemi munkát végzett.

Az *Új Ember* üdülőjében növekedő fenyőket szinte személyes ismerőseiként üdvözölte, valahányszor Balatonfüredre érkezett a Csokonai utcába. Jól ismerte Rilke intelmét, hogy bárkik is vagyunk, esténte lépünk ki a szobánkból látni legalább egy fát, egy csillagot. Vasadi Péternek saját udvarában saját fenyőivel volt csak elképzelhető a karácsony. Nem egy vagy két hétre való, talpfába faragott fenyőcske volt az igazi karácsonyfája. Az élőfenyője sem földlabdás növendék, hiszen a fűtött szobákban azok sem szokták megérni a Vízkeresztet. Úgy járnak, mint Andersen meséjében, a fővárosban külön kukásautók gyűjtik össze január elején tüskéiket vesztett vázaikat. Vasadi Péter karácsonyfái élnek, őrt állnak, elég csak kilépnie a szobájából:

*Kerti vörösfenyőim alatt
ünnepeltem a Születést.
Negyven centiméteres csemeték
voltak; ma huszonöt métereseek.*

Amire egy negyven centiméteres növendék fácskából huszonöt méter magas faóriás lesz, eltelhet egy egész emberöltő. Ez szintén kiolvasható a versből, valamint az még, hogy az ültetésük pillanatában is telve lehetett reménnyel a költő. Fazekas Mihály írta, hogy „Boldog, ki fákat ültet...”, és szólás hirdeti ezt a fajta létbizalmat, amelyből az ember nem magának ülteti a fát, hanem utódainak, mert bízik a jövőben.

Víz Juditnak, a költő lányának és jogutódjának bizalmából tudom ezeknek a fenyőknek a pontos történetét. Valóban karácsonyi. És családi. A hatvanas években kerültek a Magyar utcába: „Megvették szüleink a gyökeres, körülbelül '40 centiméteres' fenyőfát, beállítottuk a szobába Szenteste délelőttjén, és együtt feldíszítettük, mi: a három gyerek, s többnyire édesapám, mert édesanyám közben főzött, takarított... Karácsony elmúltával, Vízkereszt után kiültettük a fenyőfát a kertbe. Következő karácsonykor megint vettünk egy gyökeres fenyőfát, majd azt is kiültettük. Majd megint vettünk karácsonykor egyet, és azt is kiültettük. Mára már hatalmasakra nőttek...”

Vasadi Péter egy hosszan és tevékenyen élt élet jutalmaként érte meg, hogy ekkorákra nőjenek ezek a fák, szinte mint az ószövetségi angyalok, akik birkóztak az emberrel. Jákob is így hallhatta az ellenfelét, ahogyan a régi festők (köztük Delacroix) is elképzelték az erős, de emberhez hasonló szárnyas lény csontjának ropogását: *Csöndbe' vagyunk, de hallom / a fatörzsek halk ropogását...*

Ezek a fák, ne feledjük, nem csupán az ünnepen, de minden hétköznapon is a költővel voltak egy emberöltőn át. Mit írt Vasadi Péter a születés, a szeretet ünnepéről, amivel ha nem egy a hétköznap, a lét leglényegét tékozzoljuk el?

A fáknak szimbolikájuk van, s egyik üzenetük az, hogy egybekötnek eget és földet. Karácsonykor a földre száll le a menny. Mindenekelőtt ezért is telitalálat, hogy a költő a karácsonyi fák fele fordul. Így talán első olvasásra sem annyira meghökkentő, hogy Vasadi Péter ünnepi jelenetében nem a hagyományos pásztorok, háromkirályok és más jó emberek szerepelnek, hanem a fák, a maguk növényi életét élő vörösfenyők. Gondoljunk arra, hogy nem egészen előzménynélküli ez az ábrázolás. Illyés Gyula és Mándy Iván egyaránt fákkal beszéltek meg életük végén, fájdalmaik csúcsain a legfontosabbakat. Az idős Mándy Iván verset írt a *Holmi* 1995/3-as számába *A fa és én* címmel:

*Elmenőben meg akart érinteni egy járdaszéli fát.
A fa elhúzódott.
Beleesett egy pocsolóába.
A pocsoló befogadta.
Mégfürdette szennyes-szürke vizében.
Útjára engedte.
A fa gyöngéd szeretettel nézte.
Visszavárta.*

Az útszéli fa oly mértékben rendelkezik a legszebb emberi tulajdonságokkal, hogy azokat más teremtményekben – szomorú – már hasztalan keresné a költő. Csokonai érezhetett hasonlóan, amikor Tihany bércé alatt, szemben a vigadozó Füreddel azt írta, hogy:

*Zordon erdők, durva bércek, szirtok!
Harsogjátok jajjaim!
Tik talám több érzéssel birtok,
Mintsem embertársaim...*

Vasadi Péter természetesen egyetlen embert sem bántana meg felebarátai közül, nem ellenük szól a versbeszédje, sőt, a mozdulatlan fák segítségével pontosabban meghatározhatja helyét a nagyvilágban, ha róluk ír. Mintha még a karácsony is könnyebben rátalálna arra, aki a gyökeres, moccsatlanul egyhelyben növekvő vörösfenyők alatt áll meg, s akár az embereket, átöleli őket:

*Meg szoktam őket ölelni.
Nagy türelemmel hagyják.*

A duhaj Jeszenyin ölelgette a nyírfákat, mintha azok fehér báli ruhába öltözött lányok lennének, akik dehogyan utasítják vissza a szerelmes közeledést. Vasadi Péter fenti sorai is arról tanúskodnak, hogy a fák között még mindig átélhető mindaz, ami az emberek világában lehetetlen. Szeretetszomj, de szeretetbőség és öregkori rezignáció is van a költőben, nem csoda, hiszen a vers születésekor felesége, élete társa és párja már nagybeteg.

Ha valakivel, hát vele válna akár modern Philemonná és Baucis-szá is. Az ókori istenek ezt az ajándékot adták az egymást mindvégig szerető párnak, fákká lehettek. Illyés Gyula szintén hirdette, hogy e mitologikus kép elevenedik meg minden szép kapcsolatban: „Öreg párok tudják csak, mi a szerelem: egy a másikért halálig.” Vasadi Péter versében szó sincsen karácsonyi impresszióról, hangulatról, ahhoz az atmoszféra sokkalta komolyabb. Nem találunk benne díszeket, sem stilisztikai, sem tárgyias értelemben: nincsen fűszerillat, nincsen szaloncukor. A fa van. A fák a szélben.

„Wir sind wie zwei Bäume” – írta Reinhard Lehmitz,
„Búvunk egymás árnyékába” – dalolta Kányádi Sándor,
Ezra Pound pedig egyenesen a világ szemébe vágta: „...mégis fa voltam én”.

Vasadi Péter nem utánozta a fákat, nem öltözött Chaplinként fa-jelmezbe. Önmaga fontosságát sem tekintette, sőt, olyannyira fenségeseknek ábrázolta a fákat, hogy akár irigységgel is tekinthetett volna fel rájuk. Fenyőfái ugyanis mintha csak centrumukból kimozdíthatatlan emberek lennének. A Magyar utcán átfúvó szelek bekapaszkodnak a vörösfenyők lombjaiba, s azok jelzik a léghuzatot, ám állják is, ha vadabbul próbára teszik erejüket. (Teilhard de Chardin tanítása, hogy a természetben is felfedezendők Isten jelenlétének nyomai.)

*Mikor átnyargal köztük
a szél, megrázzák magukat,
de fényes, fölényes nyugalomba'
maradnak.*

A lét áramlását ők, a vörösfenyők, köszönik, igen jól bírják. Szinte angyal-erősek. Mi emberek törekenyebbek vagyunk. József Attila a közeledő végzetét érezve még fiatalon, de már szinte csak a fákkal „kommunikált”: „hallgatom, a száraz ágak hogy zörögnek.” Idős korunkban szövetséget kötünk a fákkal, erről a misztériumról Illyés Gyula vallott 1983 februárjában:

*És ragyog észbontóan csak a táj,
épp attól, hogy csupán a két vén,
a némává dermedt fa és én
tudjuk: itt a halál.*

Illyés Gyula a saját halálát, Vasadi Péter pedig a létezés értelmébe vett bizalmát beszélte meg a fákkal. Utolsó verseik közül valók ezek az opuszok, s az már nem is jelent nagy különbséget, hogy a halálról szóló szavait Illyés lombhullató, Vasadi meg az öröklétről szóló szavait túlevelű (azaz örökzöld) fához intézte. (Illyés Gyula a *Jövevény* című költeményében kapcsolta össze a kisdéd születését a fenyőfákkal: „fenyők friss illatától / ébredjen tétovázó lelke a kalácstestű kis jövevénynek, / ki... közibénk érkezett ma / S fölsír az alacsony mennyezetű szobában...”)

Vasadi Péter úgy írta meg ezt a karácsonyi versét, mint akit egyszer már egyik választott mestere, Nemes Nagy Ágnes figyelmeztetett arra, hogy „Tanulni kell a téli fákat...”:

*Mindazt bírják, érzem, ami
a Megszületettnak kedvére
lehet. Az ártatlanság
növényi tudás. Ha tépi is
őket a vihar, védik
a riadt kisállatokat lepedőnyi
lombjuk alatt. Mindentudásuk
ára az, hogy nincsen tudatuk.*

Szent Ferenc, aki elsőként készített betlehemes jászlat, úgy gondolta, hogy a Szent Család előtt ujjong az egész teremtés: emberek, állatok és növények; a háromkirályoktól az ökröcskén át az örökzöld pálmáig. Vasadi Péter költeménye nem hangulatlíra, hanem a hit, remény és a szeretet verse. Mégpedig egyetemes. Vasadi Péter Rónay György naplójáról írta le 1990-ben azt, amit e sorok írója őrá, a recenzióra ma is érvényesnek talál: „...a hit minden egyes esetben meglep, hiszen valami természetfölötti nyilatkozik meg benne a vaskosan természeti lét körülményei között...” Vasadi a növénylét példáiból olyan erkölcsi és hitbéli tanulságot vont le, amit mesterei közül is csak igen kevesen éltek meg, vallottak életelvként. Ha valami még meglepő, az tán az, hogy sokkalta szellemibb és morálisabb üzenetük van a fáknak annál, mint amit a magasabb rendű teremtmények adhatnak, – az állatok vagy az emberek. Aminek hírért újra tán csak az angyalok vihetik (angelosz = gr. hírvivő). Hamvas Béla látta meg, hogy a fák megtestesült jellemek. (Morfológiájukkal válaszolnak az uralkodó széljárásra. Vagy vegyük példának Nagy László szülőkertjében azt a körtefát, amelynek törzsét sokszorosán megcsavarták a különböző szelek, de öreg korára is gazdagon termő maradt.) Németh László így sóhajtott fel:

... növény-erkölcs kellene
Belénk is, ember állatokba,
Vértelen vetélkedés,
Magasabb fa lesz a különb.

Vasadi Péter versében az állatok sem bestiálisak, és az adakozó fák lepedőnyi lombja alatt találnak menedékre. A lepedőnyi lomb nem csupán szépséget, de fontos értelmet is nyer a költeménybéli metaforában, hiszen használójára, az emberre is rámutat. Növény, állat és ember így kerülnek egymás mellé – éppen nem ellenségesen! – a karácsonyi vers szóképében. S mindez a fáknak, az ő angyalszárnyal fölérő védelmüknek köszönhető. „Hogy élhetnénk a fák vígasza nélkül?!” – tette föl a költői kérdést Günter Eich, amelyre csak egy választ adhat az Olvasó magában: sehogy. (Tandori Dezső fordította a verssort.)

A vers zárásában még egyszer megjelöli a teret és az időt, ahol a verse született, amíg az igazi Megszületett folyamatosan tereken át és időtlenül, örök jelen időben születik. Hívhatjuk Jézus Krisztusnak, hívhatjuk reménynek. Vasadi Péter tán a költeményeiben legtöbbször leírt jelzős szerkezettel él: a „nagy csönd”-del, amibe egy harangszó érkezik. A karácsonyi képeslapok visszatérő vedutája: a téli vidék és a szakrális jelet adó templom. Éppen csak utal rá a költő:

*...A nagy csöndben, Főt felől
valahol kondul a harang.*

A következő két sort már eloldja a konkrét helytől, el az evilági tárgyaktól. A Kis Jézusnak még a pólyája is elvont fogalom, egy másik dimenzió valósága a vörösfenyők alatt:

*Imádságba bugyolálva
megjött a Fiú.*

Vasadi Péter végül imát mond, litániák hangján, amelyben sem személyes, sem ontológiai panasza sincsen, bár egy nyilvánvalóan tragikus létből artikulálta költészetét:

*Krisztus lelke, szentelj meg
minket.
Krisztus világossága, lobbanj
föl bennünk.
Te, örök születő, remény a neved.*

A *Karácsony, 2017* című költemény minden bizonnyal az utolsó versek egyike volt, amiket Vasadi Péter még életében az olvasói számára folyóiratoknak átadott. (Megjelent a *Vigilia* 2017/12-es számában a 750-751.

oldalon.) Magyar utcai otthonában-műhelyében hagyatékából került elő az a mappa, amely a 2016-ban és 2017-ben született verseinek kéziratát tartalmazta. (Kötetben: *Tenger mögötte*. Vigilia Kiadó. Bp. 2018. Szerkesztette Bende József.) Vasadi e karácsonyi költeményének először azt a címet szánta, hogy: *Mint a fa*. Ezt a változatot feltehetően azért vetette el, mert annyiban irodalmias lett volna, hogy barátjának, Pilinszky Jánosnak a híres *Apokrif* című versében már szerepelt a következő hasonlat: „szólok én, mint éjfélen a fa”. A vers születését a *Vigilia* következő körkérdése is segítette:

„– Önnek mi a véleménye arról, hogy az ember miként találhat rá az otthonára? Van-e egyáltalán otthonunk? Lehet-e közös otthonunk? Megszünteti-e az otthonunk a magányunkat, vagy menthetetlenül egyedül vagyunk?”

Milyen szép, hogy a költő új verssel, jelentős verssel felelt, pedig akár első próza-könyvéből (a *Tűzjelből*) vett passzussal is válaszolhatott volna:

„*Hazám az otthonommal kezdődik. Otthonom az utcámmal. Én ehhez a néphez tartozom. Ez a kis utca az egyes szám szuggesztívójában éltet: én lakom itt...*

Töreksem arra, hogy az utca országgá növekedjék. Az ég horizonttá. A faszor erdővé. A szomszédok népekké. A törvény igazsággá.” (Gondolatok hazámról)

*Lak Róbert: Az egyik fél,
(olaj, dibond) 20 x 30 cm, 2020*

ÚJ KÖNYV
A MŰVÉSZETEK HÁZA VESZPRÉM
KIADÁSÁBAN:

POLLÁGH PÉTER:

RÉGI VOLTAM

(Versek, 2010-2014)

Pollágh Péter a magyar irodalom egyik legeredetibb költője. Kiszámíthatatlan, komolyan játszó, rejtőzködő és rangrejtő. Visszafogott író. Jelentős, nyelvteremtő lírájáért 35 évesen József Attila-díjjal tüntették ki. A Pollágh-féle versbirodalom valódi Wunderkammer, ahol új erőre kapnak a szavak, és vadul élni akarnak. Radikális (szöveg)minőség, történelmi, pszichológiai és irodalmi műveltség jellemzi.

Ez mind megmutatkozik a szerző, József Attilának ajánlott, 5. kötetében. A Régi voltam érett beszéd, magaslati, szép. És persze szomorú is, hiszen a „tragikus hangoltság: a tisztánlátás maga”, ahogy a fontos költőtárs, Térey János is vallotta. De kitapintható a versekben az Ottlik-féle morál, Mándy játékossága és Pilinszky extázisa is: megannyi felszabadító, felszabdalo hagyomány. Vizionárius, komplex költészet ez, az intellektus és szenzualitás egyszerre uralja a szövegeket. Szóródnak a jelek: a dekonstrukció és analízis itt megélt világlátási és szövegépítési mód.

„Régi voltam” – állítja a könyv címe. A megújulást hirdeti, a régiséget kutatja. Kibontakozik ideológiák és akcentusok kavalkádja, a vesztesek igazsága. Maximalista önvizsgálat és történelmi tablók sorjáznak: a felvidéki arisztokrácia, a kitelepítések, a rákosista terror, majd a Kádár-kor mindent felőrlő alkupolitikája. Generációs áttekintés és jótétemény. Jellegzetes ennek a költészetnek az auditív természete: dallamok, ritmusok, összecsengések, rezgések viszik előre az olvasót. Hangzó mű. Megzenésítésért kiált.

A lüktető, lassú vihar kötete ez. Lázadó lobbanás. Ellenáll minden kényelmesnek. Az író a Visszavont szobából integet felénk. Borotváját elefántcsonttoronyból faragták.

AJÁNLÁSOK:

Weöres Sándor jut eszembe Pollágh különös, gyermeki, csodálkozó természetű miatt. Más, mint nemzedéke tagjai. Álomszerű és fesztelen, érződik versein, hogy teljes szabadságban írja őket. Bizonyítottan nagyszerű költő.

(Ágh István)

Ha meglátom nevét egy vers fölött, azonnal villám üt belém, majdnem félek: most mi lesz? Milyen csillag hullik rám, leszakad alattam a föld? Netán nyakamra tekeredik a verse, mint egy kígyó? Ha egyetlen költőt küldhetnék a Költészet Nagy Világszínpadára, Pollágh Péter lenne az.

(Tóth Erzsébet)

A Régi voltam az én 22. századom. Posztmortem olvasom, belehalok minden szóba, beletemetkezek minden „mondatalatti” mondatba. Csillagrepedéseim át látom régmúlt idők vonulását, hallom Ezékiel, az Énekek éneke hangját, közelmúltak „kimondhatatlan tetteit”, „donfehér hajak” visszfényét, ötvenes, hatvanas, hetvenes évek visszavont szavait, nyolcvanas évek családtöréseit, előidejű jövők érkezését a műfajteremtő Kornéliákban, végidők dióverését „a ravasz billentyűs” kódájában.

(Orbán Jolán)

Pollágh Péter egyike a még ma is alkotó Nagy Nyelvgyurmázóknak. Egykor Tandori, ma Parti Nagy formázza így kedvére a nyelvhuét, hogy bekavarjon, mint egy mokrúkanál, duci kis motolla. Mondjuk úgy, Pollágh versei újra meg újra elhúzzák a nótánkat. Medvés hegedűn a mézes-madzagot.

(Závada Péter)

A Régi voltam az utóbbi évek legfontosabb kötete: vidám, katartikus, gyógyító. Pollágh a fantázia és a morál közepe.

(Sopotnik Zoltán)

Hermész erdejében fejjel lefelé nőnek a fák: gyökerestül kapaszkodnak az égig érő, „mondatalatti” képekbe, és a rügyező szavak leterítik a vadászt, akiben a fogalmak kilombosodnak, mint Nagy László füstfátyolos hangjában Tandori diónyi verébkoponyái.

(Tolvaj Zoltán)

POLLÁGH PÉTER

Doktor House

Nem megy ki a borostájából,
az is köpeny, egy szürke kert,
egyenruha, ápolatlan jel,
a kedves gombok mind lemetszve.

Milyen csúnya szó a jel,
mondja, és hanyatt dob
a mosolya:
kitalálja, mit gondolok.
Orvosság lesz a vége.

Itt fáj, ott fáj, nem megy ki fejemből
a kórház sem, itt mindenki
lelki, milyen durva, függök
az egyenruhától, mit viselni kell,
mit behozok, de nem viszek ki.

Orvosság: szögömb, kis bolygó,
nincsen vége; kerek, gömbös tárgy,
mint a szemgolyó, nem bírom
úgy mondani: bogár,

nem tudom megjegyezni senki szemét,
mert visszapillant, visszavakít, vissza-
csal. Fényes vagy matt, sakkban tart,
nem állok készen nyerni,
lombhullató vagyok,
lelombozom a fát,
ahelyett, hogy megmásznám.

Kurzív erdő

Nem látok tőled, rohadt fa.
Kórházi itallap, lázlap?
Honnan rendelhetnék mást,
mint véres narancslét,
szociofób jégkockát?

Látlak, fa, összevissza látlak,
és te elpofázod, hol az erdő.
Kiver a narancs víz.
Kurzív egy erdő:
susog, de nem látom.

A doktor is csak duruzsol,
felmorzsol, mint egy rózsát,
egy füzért, egy Castorpot,

a szemében is a sajátot látom.

Nem lenni kedves, mondja
bent a medve, sajátos félálom.

Átjár, összevissza hallok,
átlát, mint ruha a testén,
öreg röntgen rajtam,
s nem győzők élni, gratulálni.

Nincsen is

A nővérpult mögött melepszik,
fogja a csészét két kézzel,
hogy ne tudjon integetni, arra
gondol, ami még nincsen is,

mert valakinek,
hányszor mondjam, arra is kell,

hisz ő a doktor,
én meg a diagnózis.

Volt kincs

Ő a doktor,
én meg a diagnózis-
ra gondolok,

meg a fehér-piros zongoraszóra,
kétszínű, fényes, kórházi bókra,
valami nyugtató, zongorázó jóra,
fehérvérű, piroshajú szókra.

Volt kincs: szép kurzívval
ezt írja fel. A cukorbeteg is
cukrot kér, és tessék, latin
édességek a lázlapon,
kincset ír nekem, lám,
ami volt, megkapom,

borostás, kurzív este.
Kísért a ház. És bottal jár.
Pofakabátban sétál
két szeme.
Kigombol, begombol,
hidegverte este,
indóház, váltóház,
furcsán ejtem a h-t.
Valami van rajtam.
Van olyan, hogy gerinckabát?

A ház gerincét fogom.
De csak az infúzió az.
Vagy a bot. Vagy a fa.
Amitől nem látok,
ami megdönti az erdőt.

Volt kincs: már ez van a
szemében,
minél közelebb megyünk, annál
inkább a mi fejünk van
az ő fejében, féléber ő-
szemében.

SZÁMUNK SZERZŐI

Acsai Roland (1975, Cegléd) költő, műfordító, drámaíró, műfordító. Otthonos a felnőtt-, és a gyermekirodalomban, közel áll hozzá az irodalmi fantasy. Az utóbbi időkben a klasszikus versformák felé fordult. Radnóti-, Zelk Zoltán- és Bárka-díjas.

Petrik Iván (1971, Balassagyarmat) író, leltáros, muzeológus. Gannán él. Legutóbbi kötete: *Nővérsérülések*, Napkút kiadó, 2021.

Szauer Ágoston (1963, Pápa) Szombathelyen él. Legutóbbi kötete: *Körülírás* (Napkút kiadó, 2021)

Csontos Márta (1951, Győr) tanár, irodalomtörténész.

Siska Péter (1984, Nyíregyháza) a Miskolci Egyetemen végzett, jelenleg magyar szakos tanárként dolgozik. *A rend, amiről a tárgyak beszélnek* c. kötete 2021-ben jelent meg a Parnasszus Kiadó gondozásában.

Szirmai Péter (1970, Budapest) építész-mérnök, író. Budapesten él.

Gál Csaba (1968, Kecskemét) a Székesfehérvári Törvényszéken bíróként dolgozik. Legutóbbi kötete *Ellenszer* címmel jelent meg a Művészetek Háza Veszprém és a Vörösmarty Társaság közös kiadásában. Zenél és zenét is szerez.

Bán Bence (1989, Veszprém) tanulmányait az ELTE BTK-n és a MOME-n végezte. Szövegíróként dolgozik Budapesten.

Fellinger Károly (1963, Pozsony) felvidéki magyar költő. Szlovákiában él.

Szente B. Levente (1972, Szörényváros) Székelykeresztúron él.

Hörcher Eszter (1984, Budapest) irodalomtörténész, tanár. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem doktori iskolájának hallgatója. Budapesten él.

Czini Zoltán (1985, Zenta) középiskolai magyartanár Nagybecskerekén.

Bakonyi István (1952, Székesfehérvár) József Attila-díjas irodalomtörténész, főiskolai tanár. Székesfehérváron él.

Buvári Tamás (1968, Budapest) filmrendező. Bándon él. Legutóbb, a Balaton-felvidékhez kötődő Bódi Mária Magdolnáról, keresztény vértanúról készített játékfilmet.

Molnár Mária Anna (1970, Tapolca) rajztanár, Tapolcán él.

Kiss-Tamás Emma (2005, Veszprém) a Lovassy László Gimnázium tanulója.

Janáky Marianna (1955, Hódmezővásárhely) ötvenhárom éves korában kezdett közölni szépirodalmi szövegeket. Számátlan hazai és határon túli magyar folyóiratban jelentek meg írásai. Civil kezdeményezés-ként 2018-ban létrehozta az Osvát Ernő-díjat. Hat kötete jelent meg. A legutóbbi: *Szív alakú nyom a homokban*, Ab-Art Kiadó 2022. Makón él.

Barna Róbert (1942, Budapest) tanár, író, költő, képzőművész. Budapesten él.

Mosonyi Kata (1949, Mosonmagyaróvár) Pécsen él.

Németh István Péter (1960, Tapolca) irodalomtörténész. Tapolcán él.

A Vár Ucca Műhely számait a következő üzletekben biztosan meg tudja vásárolni

Relay Café 1446 Aréna – **1148 Budapest**, Hungária körút 48.
Inmedio 2410 Óbuda Auchan – **1033 Budapest**, Szentendrei út 115.
Inmedio 2401 Bp Campona – **1223 Budapest**, Nagytétényi út 37-47.
Inmedio 2417 Bp Pólus Center – **1152 Budapest**, Szentmihályi út 131.
Inmedio 2103 Soroksár Auchan – **1239 Budapest**, Auchan Soroksár, Bevásárló utca
Inmedio 2441 Budaörs Tesco – **2040 Budaörs**, Kinizsi út 1.
Inmedio 2102 Budaörs Auchan – **2040 Budaörs**, Auchan, Sport utca 2.
Inmedio 2104 Törökbálint Auchan – **2045 Törökbálint**, Torbágy utca 1. B/420
Inmedio 2135 Budakalász Auchan – **2011 Budakalász**, Omszk Park 1.
Relay 1113 Érd Stop Shop – **2030 Érd**, Budai út 13.
Inmedio 2126 Solymár Auchan – **2083 Solymár**, Szent Flórián utca 2.
Inmedio 2101 Fót Auchan – **2151 Fót**, Fehérkő út 1.
Inmedio 2847 Dunakeszi -Fót Te – **2120 Dunakeszi**, Fóti út 120.
Inmedio 2150 Maglód Auchan – **2234 Maglód**, Eszterházy János utca 1.
Inmedio 2105 Sz.miklós Auchan – **2310 Szigetszentmiklós**, M0, Háros utca 120.
Relay 1101 Tatabánya MÁV – **2800 Tatabánya**, Győri út 1.
Inmedio 2506 Komárom Igmándi u – **2900 Komárom**, Igmándi út 11.
Inmedio 2112 Salgótarján – **3100 Salgótarján**, Erzsébet tér 5.
Inmedio 2305 Mezőkövesd – **3400 Mezőkövesd**, Mátyás király út 101.
Inmedio 2303 Miskolc Auchan ex – **3500 Miskolc**, Pesti út 9.
Inmedio 2327 Miskolc Auchan – **3527 Miskolc**, József Attila utca 87.
Inmedio 2707 Debrecen Malom... – **4027 Debrecen**, Füredi út 27.
Inmedio 2702 Debrecen Auchan – **4031 Debrecen**, Kishatár utca 7.
Inmedio 2715 Debrecen Tesco – **4031 Debrecen**, Kishegyesi út 1-11.
Inmedio 2706 Fehérgyarmat – **4900 Fehérgyarmat**, Kossuth tér 3-5.
Relay 1702 Szolnok MÁV – **5000 Szolnok**, Vasútállomás, Jubileum tér
Inmedio 2809 Szolnok Auchan – **5000 Szolnok**, Szandaszőlős, Felső Szandai rét
Inmedio 2920 Szolnok Volán Üzlet – **5000 Szolnok**, Ady Endre út 15.
Inmedio 2805 Orosháza Vásárcsarnok – **5900 Orosháza**, Könd utca 47-49.
Inmedio 2830 Orosháza Tesco – **5900 Orosháza**, Vásárhelyi út 23/a.
Inmedio 2220 Kecskemét Auchan – **6000 Kecskemét**, Dunaföldvári út 2.
Inmedio 2209 Csongrád Fő u – **6640 Csongrád**, Fő utca 2-4.
Inmedio 2202 Szeged Auchan – **6722 Szeged**, Zápor utca 4.
Inmedio 2508 Bonyhád – **7150 Bonyhád**, Szabadság tér 12.
Inmedio 2902 Kaposvár Pláza – **7400 Kaposvár**, Kaposvár Plaza, Berzsényi utca
Inmedio 2504 Pécs Árkád – **7622 Pécs**, Árkád, Bajcsy-Zsilinszky utca
Inmedio 2109 Szfvár Auchan – **8000 Székesfehérvár**, Holland fasor 2.
Inmedio 2002 Pápa Kossuth u. 3 – **8500 Pápa**, Kossuth Lajos utca 30.
Inmedio 2915 Nagykanizsa TESCO – **8800 Nagykanizsa**, Tesco, Boszorkány utca 2.
Inmedio 2613 Győr Vásárcsarnok – **9001 Győr**, Herman Ottó utca 25.
Inmedio 2632 Győr Árkád – **9001 Győr**, Árkád, Budai út 1.
Inmedio 2602 Sopron – **9400 Sopron**, Széchenyi tér 13.
Inmedio 2608 Szombathely Szűrcs – **9700 Szombathely**, Szűrcsapó utca 4.
Inmedio 2612 Kőszeg Városház u – **9730 Kőszeg**, Városház utca 5.

Keresse lapunkat a Relay vagy az Inmedio üzleteiben!

valamint kapható az Írók boltjában (Budapest, Andrássy út 45.)
és Veszprémben a Művészetek Házában.